זון אויפגאנג — 5.52.
זון אונטערגאנג — 7.9.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עמאנציפירט אין 1910 איינמאל אין יאר

מיטוואך כא׳ ניסן, תרצ״א.

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: קלאר און מילד

Vol. 21, No. 70. Winnipeg, Wed. April 8, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

אַנטאָן סערמאַק, זון פון א באהעמישן אימיגראַנט, שלאָגט טאָמפּסאָנען אין שיקאָגער מעיאָר וואַלן

זאָגט צו אויסרייניקן שיקאָגאָ פון פארברעכערישע עלעמענטן דעמאָקראַטישער קאַנדידאַט געווינט מיט ריזיקער מערהייט.—

שיקאגא, איל., אפר. 8.— די הערשאפט פון "ביג ביל" טאמפסאן אין שיקאגא האט זיך פארענדיקט מיט די נעכטיקע מעיאר וואלן אין שטאט. ער, דער דראי מאטישער קעמפער פאר 100 פראצענטיקן אמעריקאניזם, האט די וואלן פארלארן צו דעם דעמאקראטישן קאנדידאט, אנטאן דרוש. סערמאק, וועלכער איז א זון פון אן ארימען איינגעוואנדערטן באהעמישן מיינער.

טאמפסאנס מפלה איז געווען גרויס, — בלויז אין פינף וואל קריגן האט ער געקראגן א מערהייט. די לעצטע צייטונג פון די שטימען ציינט א מערהייט פון 191916 פאר סערמאק, — איינע פון די גרעסטע אין דער געשיכטע פון מעיאר וואל אין שיקאגא.

די צייטונג ציינט: סערמאק, דעמאקראט, 667,529; טאמפסאן, רעפובליקאנער, 475,613.

טאמפסאן האט זיך אויף זיין פאסטן אויסגעצייכנט מיט זייער שריינדיקן דראמאטישן ארויסטרעטונגען. אזוי האט ער מיט איינציקע יארן צוריק אנגעפאנגען זיין נאמאריזון קאמף קעגן "ענגלישן איינפלוס" אין די שיקאגער שול און האט זיך געמאכט באריכט מיט זיין אויסדרוק אז ער "וועט דערלאנגען קעגיג דזשאנדרזש איבער׳ן פרצוף".

די איצטיקע וואל האט ער באזונדערס געוואלט געווינען; כדי צו זיין שיקאגעס מעיאר בעת דער אלוועלטלאכער אויסשטעלונג אין 1932. ער האט זי אנגעפירט אויף זיין שטייגער, אויף א דראמאטישן אופן, מיט דער הילף פון א צירק פון חיות, מיט דער הילף פון וועלכע ער האט נעמאכט חוזק פון זיינע קעגנער.

טאמפסאן, דערווייסנדיק זיך פון זיין מפלה, האט עפנטלאך דערקלערט, אז ער האט ליב שיקאגא און וועט ווייטער ארבעטן פאר איר וואוילזיין.

דער ניי־דערוויילטער מעיאר, מר. סערמאק, האט דערקלערט, אז ער וועט זעגן אויסווארצלען פון שיקאגא קאמבינאציע און פארברעכן. און ער וועט מאכן זיכער די נאמען פון שטאט און וועט קעמפן פאר דער אינטערעסירעלער און קאמערציעלער אויסבליאונג פון שיקאגא.

די וואלן זיינען דורכגעגאנגען אין אר־דענונג, און וועלכע ס׳איז איניציאדענטן, וואס איז אויך א נאמען זעלטענע דערשיינונג אין שיקאגא. שפעט אין אוונט, ווען די רעזולטאטן פון די וואלן זיינען שוין געווען זיכער, זיינען טומלדיקע דעמאנסטראציעס לכבוד דעם נייעם מעיאר אויסגעבראכן אין "לופ" און אין אנדערע טיילן פון שטאט.

—(:.:)—

ריכטער לייענט איבער כריוו און באפרייט אנגעקלאגטן

די רעדער פון נערעכטיקייט וועלכע דרייען זיך יעדן פרימארגן אין שטאטיקן פאליציי נערעכט, האבן זיך נעכטן אפגעשטעלט אויף א ווייל, אויס מענשלאכן מיטגעפיל, ווען טויט און טרויער האבן פארהיט א דערשלאגענעם פאטער פון נאך אויסגאנג און ווייטערדיקער זארג.

אנגעקלאגט פאר אנטרייבן זיין אור־טאמאביל אן באליכטונג, איז א. זארע־וויאסקי נעכטן דערשינען פאר מאגיס־טראט ה. ב. נדעהאם אין שטאטיקן פאר־ליציי נערעכט.

די קלאגע איז פאר אים פארגעלעגן געווארן ווען ער איז געשטאנען א טרוי־ריקער פארן ריכטער. מר. זארעוויאסקי האט נאכדעם, נים אויסריידנדיק קיין ווארט, ארויסגענומען פון זיין קעשענע א בריוו און ער האט עס דערלאנגט דעם ריכטער.

נאכדעם ווי דער ריכטער האט אין דער שטיל איבערגעלעזן דעם בריוו האט ער געזאגט צום אנגעקלאגטן: "קאנסט גיין; עס טוט מיר לייד".

"א דאנק", — האט טרויעריק געענט־פערט דער אנגעקלאגטער, און מיט לאנגזאמע טריט פארלאזן דעם גע־ריכט זאל.

דער בריוו איז געווען א מעלדונג פון א דאקטער צום אנגעקלאגטן, אז זיינס א קינד איז געשטארבן.

ליידעט פון פארקילונג

קעניג דזשארדזש, אין זיין אדמיראל יוניפארם, לייט א לעצטער פאטאגראפיע

ווינדזאר, ענגלאנד, אפר. 8. — קעניג דזשארדזש לייגט אין בעט מיט א פארקי־לונג. מען גלויבט, אז די קראנקהייט איז ניט פון א באזונדערס ערנסטן כאראקטער

טויזנטער שטארבן אין איראק פון הונגער און דארשט

באמבעי, אינדיע, אפר. 8.— לויט א דע־פעשע צו דער אינדישער "טיימס" פון באגדאד, איז די לאגע אין דרום איראק, וואס ליידעט פון אן אויסערגעוויינלאכער טריקעניש, זייער א קריטישע. טויזנטער בעדואינער, מיט זייערע בהמות, שטארבן אויס פון הונגער און פון דארשט.

פרויען און קינדער, לויטעט די דעפע־שע, שטארבן אויס אין די צענדליקער, און די לעבן־פארבליבענע פאסטוכער זעען אויס ווי אויסגעטריקנטע סקעלעטן.

דער מאנגל אין רעגן האט געמאכט א סוף צו וועלכן ס׳איז וואוקס אין יענער מדבר געגנט, און מען זעט ערגעץ קיין גרעזעלע ניט. א סך ברונים׳ער האבן אויס־געטריקנט, און שאף, ציגן, אייזלן און רינדער שטארבן אויס פון דארשט אין גרויסע מאסן.

אין צפון פון נעדושד, וואס גרעניצט זיך מיט דרום איראק, איז די לאגע פונקט אזא טראגישע. טויזנטער בעדואינער ארום אין יענע געגנטן האבן ניט קיין געלעגנהייט צו פארבלייבן לעבן.

—(:.:)—

וואסער אין דער ריווער הויבט זיך אבער קיין פארפלייצונג איז ניטא

אין פארלויף פון די פארגאנגענע עלף טעג האט זיך דאס וואסער אינם דער ריווער, ארום ווינניפעג, אויפגעהויבן אויף זיבן פוס. אין פארלויף פון די לעצטע 24 שטונדן איז דאס וואסער געשטיגן אויף 12 אינטשעס ארום דעם מיין סטריט ברים.

ניט נעקוקט אויף דעם וואס דאס וואס־סער איז דעם דאזיגן מייך הויבט זיך אויף באדייטנד אן שנעל, זאגן אבער די שטאטיקע אינזשינערן, אז עס איז ניטא קיין געפאר פאר א פארפלייצונג.

—(:.:)—

סינדיקאט וועט קאלאניזירן גרויסן שטח אין מאניטאבא

ווי עס איז דא די טעג אנאסירט גע־ווארן, האט א מינעראלאליסער סינדיקאט אפגעקויפט 30 טויזנט אקער לאנד אין לייקווייו, צו צופן פון פארטרעדש לא פריי־ר. די קויפ׳ ווי עס ווערט פארשטאנען איז דורכגעפירט געווארן פאר מזומן געלט

אויספארשונג פונ׳ם גרויסן דאפין ריווער עלעקטרישן פלאן גוטגעהייסן פון דער לעגיסלאטור

די מאניטאבער לעגיסלאטור האט נעכ־טען גוטגעהייסן די אסיגנירונג פון דער סומע פון 12 טויזנט דאלאר אויף אויס־פארשן דעם פלאן פון עלעקטרישער אנט־וויקלונג פונ׳ם דאפין ריווער. — אן אונ־טערנעמונג, וואס וואלט געווען די גרעסטע פון דעם סארט אין דער פראווינץ.

דזשאן ס. העיג, קאנסערוואטיוו, האט געגרעדט קעגן דער אסיגנירונג, באהויפטס־דיק, אז די רעגירונג דארף זיך ניט נעמען פאר אזא גרויסן פראיעקט, איידער זי פירט דורך נייע וואלן. אבער ד. ג. מעקענ־זי, מיניסטער פון מינעס און נאטירלאכע ריישורסעס, האט דערקלערט, אז די רע־גירונג האט ניט בדעה דורכצופירן גלייך דעם פראיעקט. — דערווייל וויל זי בלויז אויסגעפינען זיין מעגלכקייט און זיין פראקטשיקייט.

מר. הייג האט אנטאקירט די וויניפעג עלעקטריק קא., וועלכע, ווי ער זאגט, היט ניט אפ אירע קאנטראקטן מיט דער שטאט. ער איז דערינען געווארן פון דזשאן קווין, פירער פון דער ארבעטער גרופע.

דער אסיגנירונג פון 8 טויזנט דאלאר פאר דער מאניטאבער אינדוסטריעלער ביורא האט ארויסגערופן הציקע דעבאטן. די ביא־בעטער מיטגלידער האבן גע׳טענט׳ט אז אנשטאט צו אסיגנירן געלט צו קרינן נייע אינדוסטריעס, דארף עפעס געטאן ווערן פאר דער מער יושר׳דיקער פארטיילונג פון די פראפיטן פון די עקזיסטירנדיקע אינדוסטריעס. דזש. וו. פרעט, אומאפ־היינניקער, פון בירטל, האט פארגעשלאגן, אז עס זאל געגרינדעט ווערן אן אנריקוי־טורעלע ביורא, עגלאך צו דער אינדוסטרי־עלער.

ריכטער לייענט איבער כריוו און באפרייט אנגעקלאגטן

די רעדער פון נערעכטיקייט וועלכע דרייען זיך יעדן פרימארגן אין שטאטיקן פאליציי נערעכט, האבן זיך נעכטן אפגעשטעלט אויף א ווייל, אויס מענש־לאכן מיטגעפיל, ווען טויט און טרויער האבן פארהיט א דערשלאגענעם פאטער פון נאך אויסגאנג און ווייטערדיקער זארג.

אנגעקלאגט פאר אנטרייבן זיין אור־טאמאביל אן באליכטונג, איז א. זארע־וויאסקי נעכטן דערשינען פאר מאגיס־טראט ה. ב. נדעהאם אין שטאטיקן פאר־ליציי נערעכט.

די קלאגע איז פאר אים פארגעלעגן געווארן ווען ער איז געשטאנען א טרוי־ריקער פארן ריכטער. מר. זארעוויאסקי האט נאכדעם, ניט אויסריידנדיק קיין ווארט, ארויסגענומען פון זיין קעשענע א בריוו און ער האט עס דערלאנגט דעם ריכטער.

נאכדעם ווי דער ריכטער האט אין דער שטיל איבערגעלעזן דעם בריוו האט ער געזאגט צום אנגעקלאגטן: "קאנסט גיין; עס טוט מיר לייד".

"א דאנק", — האט טרויעריק געענט־פערט דער אנגעקלאגטער, און מיט לאנגזאמע טריט פארלאזן דעם גע־ריכט זאל.

דער בריוו איז געווען א מעלדונג פון א דאקטער צום אנגעקלאגטן, אז זיינס א קינד איז געשטארבן.

טריידס און לייבאר קאונסיל זאגט צו שטיצע צו נאדל סטרייקערנס

מר. קייץ, פון קיי. בי. בי., זאגט אז רעדוקציעס באציען זיך בלויז אויף קליינעם פראצענט

דער וויניפעג טריידס און לייבאר קאונ־סיל האט נעכטן אוונט אויסגעהערט א באר־ריכט וועגן דער לאגע פון דעם סטרייק וואס גייט איצט אן ביי דער קיי. בי. בי. מאנופעקטשורינג קאמפאני, 33 פרינסעס סטריט.

דער באריכט איז אפגעגעבן געווארן פון י. וו. האשקין, געגענארל אויריטער פון דער אינטערנעשנאל גארמענט וואركערס יר־ניאן. נאכדעם ווי דער קאונסיל האט אויס־געהערט וועגן דעם באריכט, איז ד״ר באלע באמס פון דער פירמע זאלן האבן גע־בראכט דעם אנרימענט מיט דער יוניאן וואס זיי האבן ערשט אונטערגעשריבן דעם סטרייק אין יאר 1931, פאר א יאר צייט און, אז זיי האבן געשניטן די שכירות פון דער ארבעטער, האט דער קאונסיל צוגעזאגט צו שטיצן די סטרייקער אויף יעדן מעגלאכן אופן.

מר. האשקין האט נעכטן אוונט ביי דער פארזאמלונג דערקלערט: "מיר פארדערן, אז די קאמפאני זאל האלטן דעם אנרימענט וואס זי האט אונטערגעשריבן. די מיידלאך האבן ניט געוואלט קיין סטרייק; די גרוי־סע רעדוקציע אין זייערע שכירות האט זיי געצוואונגען צו פארלאזן דעם שאפ.

דער וויניפעג טריידס און לייבאר קאונ־סיל האט נעכטן אוונט אויסגעהערט א באר־ריכט וועגן דער לאגע פון דעם סטרייק וואס גייט איצט אן ביי דער קיי. בי. בי. מאנופעקטשורינג קאמפאני, 33 פרינסעס סטריט.

דער באריכט איז אפגעגעבן געווארן פון י. וו. האשקין, גענעראל אויריטער פון דער אינטערנעשנאל גארמענט וואركערס יר־ניאן. נאכדעם ווי דער קאונסיל האט אויס־געהערט וועגן דעם באריכט, איז ד״ר באלע באמס פון דער פירמע זאלן האבן גע־בראכט דעם אנרימענט מיט דער יוניאן וואס זיי האבן ערשט אונטערגעשריבן דעם סטרייק, 1931, פאר א יאר צייט און, אז זיי האבן געשניטן די שכירות פון דער ארבעטער, האט דער קאונסיל צוגעזאגט צו שטיצן די סטרייקער אויף יעדן מעגלאכן אופן.

מר. האשקין האט נעכטן אוונט ביי דער פארזאמלונג דערקלערט: "מיר פארדערן, אז די קאמפאני זאל האלטן דעם אנרימענט וואס זי האט אונטערגעשריבן. די מיידלאך האבן ניט געוואלט קיין סטרייק; די גרוי־סע רעדוקציע אין זייערע שכירות האט זיי געצוואונגען צו פארלאזן דעם שאפ.

מר. ס. פ. קיי, פארזיצער פון דער קיי. בי. בי., האט פאר אונזער פארשטיי־ער אפגעלייענט די באהויפטענען פון מר. האשקין. ער זאגט, אז די רעדוקציעס פון די אינדוסטריעס. דזש. וו. פרעט, אומאפ־היינניקער, פון בירטל, האט פארגעשלאגן, אז עס זאל געגרינדעט ווערן אן אנריקוי־טורעלע ביורא, עגלאך צו דער אינדוסטרי־עלער.

מר. קייץ, פון קיי. בי. בי., האט פאר אונזער פארשטיי־ער אפגעלייענט די באהויפטענען פון מר. האשקין, אז דער פארשטייער האט ניט אנגע־נומען אן אויפגעבן פון דער וועלכע פאר׳ן ריכטער אין לייבאר קאונסיל.

מר. ס. פ. קיי, פארזיצער פון דער קיי. בי. בי., האט פאר אונזער פארשטיי־ער אפגעלייענט די באהויפטענען פון מר. האשקין. ער זאגט, אז די רעדוקציעס פון שכירות באציען זיך בלויז אויף ניט מער פון 5 פראצענט פון די "לייגס" וואס ווערן אפארויצירט, און דאס האט פאקטיש ניט קיין ווירקונג אויף דעם סך־הכל פארדינ־סטען פון די ארבעטער. ער זאגט אויך, אז די קאמפאני זאגט זיך אפ פון צו פירן וועלכע ס׳איז פארהאנדלונגען מיט מר. האשקין, כאטש זי איז גרייט צו פארהאנד־לען מיטן טריידס און לייבאר קאונסיל.

מר. קייץ זאגט, אז ער וועט קירצלאך ארויסגעבן א פולערע דערקלערונג צו דער פרעסע.

מאָרגן אוונט זיבעטער חסידים באַל אין גרויסן פּרץ זאַל

דער זיבעטער "קאלאסאלער חסידים באל" ווערט דורכגעפירט מארגן, אחרון של פסח, 8.30 אוו., אין גרויסן פרץ־זאל.

דער באל ווערט דורכגעפירט אויף א באזונדערס גרויסן מאשטאב דאס יאר, מיט א גרויסער צאל נייע חסידים נגונים און רקודים, מיט א גרויסן, נוט איינגע־שטודירטן כאר און מיט א קאפעליע קלעזמער. ב. שעפס וועט זיין דער גבאי ראשון, און י. פלאטקין וועט שפילן די ראל פונ׳ם רבי׳ן.

א חצי׳דיקער בופעט וועט זיך געפינען אין זאל פאר דער באקוועמלאכקייט פונ׳ם עולם.

נאך א צוויי־שעה׳דיקן פראגראם פון חסידישע נגונים, רקודים און צערעמאני־עס, וועט זיך אנפאנגען אן אלגעמיינער טאנץ (נעווייזלאכע, חסידישע און פאלקס טימלאכע טענץ), בין פארטאג.

דער חסידים באל ווערט פארעכנט פאר איינער פון די אינטערעסאנטסטע

דזשיקאָב דע האאַז וועט קומען קיין ווינניפּעג מאַי דעם 3-טן

וועט אויך באזוכן אנדערע פונקטן אין מערב קאנאדע

ווי דער נאציאנאלער ציוניסטישער אפיס אין מאנטרעאל מעלדעט, איז אים געלונגען צו אראנזשירן א טור מיט דזשיי־קאב דע האאז איבער מערב קאנאדע, אין די אינטערעסן פונ׳ם פאראייניקטן פא־לעסטינע קאמפיין.

דזשיקאב דע האאז איז איינער פון די אנגעזעענסטע פיגורן אינ׳ם אמערי־קאנער ציוניזם און ער ווערט פארעכנט מיט אייגענע פון די אמבעסטן אינפאר־מירטע מענשן אין ציוניסטישע פראגן. ער איז געווען דער סעקרעטאר פונ׳ם גרונד גרינדער פון דער ציוניסטישער באוועגונג, דר. הערצל. און די לעצטע יאר׳ן האט ער גענומען א טיכטיקן טייל אין דער אמעריקאנער באוועגונג, זייענדיק איינער פון די וויכטיקסטע פר־דער פון דער אפאזיציע, וואס האט גע־זינט ביי דער לעצטער קאנווענשן.

דער־האאז איז א פעאיקער ברייבער און א גלענצנדער רעדנער, און ער פאר־נעמט איצט איינעם פון די חשוב׳סטע ערטער אין דער באוועגונג.

די הדסה אראנאיזאציעס זיינען באר־זונדערס פאראינטערעסירט מיט דע־ר׳ האאזעס באזוך, ווייל ער וועט זיין באר־לייטט פון זיין פרוי, אן אקטיווע ציוניס־טישע פירערין.

דער־האאז וועט דורכפירן זיין טור איי־בער מערב קאנאדע אין משך פונ׳ם חודש מאי, און אין וויניפעג וועט ער דער־ווארט ארום מאי 3טן. דער היגער ציון־קאונסיל פלאנט א נעהעריקן קבלת־פנים פאר אים מיט א מאס־מיטינג, איינצל־הייטן וועלן שפעטער אנגעזידט ווערן.

אלע ציוניסטישע כחות ווערן דא דער־ווייל מאביליזירט פאר דעם קאמפיין די ערשטע וואך פון מאי.

נייער ישוב אין משוירטשיל וועט זיך אנפאנגען איבעראיאר זומער

אבער א פאר האטעלן וועלן אויפגעשטעלט ווערן שוין דאס יאר

די עפענונג פון טשוירטשיל פאר א ישוב וועט ניט זיין פראקטיש ביז איבער איאר זומער, האט ד. ג. מעקענזי, מיניס־טער פון מינען און נאטירלאכע ריישורסעס פון דערקלערט אין דער לעגיסלאטור. דער שטח וועט אבער געמאסטן ווערן און די שטאט פלענער וועלן אנגעצייכנט ווערן דעם זו־מער, און א פאר האטעלן אן אפשר אויך א „באדרינג" הויז אדער צוויי וועלן אויס־געבויט ווערן דעם זומער.

מר. מעקענזי האט דערקלערט, אז עס קומען דעם הארבסט קיין טשוירטשיל אין סעפטעמבער, און דאס וועט שאפן באשעפ־ט׳יקונג פאר א צאל מענשן, אויסער די וואס זיינען איצט באשעפטיקט ביי די קאנסטרוקציע ארבעטן, האט מר. מעקענזי געזאגט. מען מוז אבער נעמען אין אנ־באטראכט די לאנגע ווינטער חדשים, און די רעגירונג וויל ניט ריסקירן דערווייל צו האבן דארטן אן ארבעטסלאזיקייט פראב־לעם קומענדיקן ווינטער. אן זי וויל דער־פאר בעסער צוריקהאלטן דעם צופלוס פון באמבעי, אינדיע, אפר. 8.— לויט א דע־פעשע צו דער אינדישער "טיימס" פון באגדאד, איז די לאגע אין דרום איראק, וואס ליידעט פון אן אויסערגעוויינלאכער טריקעניש, זייער א קריטישע. טויזנטער

אין קווינס טעאטער

היינט (מיטוואך) אוונט, וועט עני לי־ליען צוזאמען מיט דער גאנצער יעקב קאהען (בערלין) טרופע אויפטרעטן, צום ערשטן מאל אין וויניפעג, אין זייער א שפאנענדער מעלדראמע מיטן נאמען „לעבעדיקע סחורה".

צוליב דעם שארף אינהאלט פון דער מעלדראמע, וועלן קינדער אונטער 16 יאר, פאזיטיוו ניט אריינגעלאזט ווערן אין טעאטער.

עני ליליען, דראמאטישע שושפילערן וועט אויפטרעטן אין דער הויפט ראל, אין וועלכער זי האט זיך זייער אויסגעצייכנט אין נידיאדרק.

יעקב קאהען (בערלין) רעקאמענדירט אלע קווינס טעאטער פאטראניזירער צו זעען היינט אוונט די דאזיגע פארשטע־לונג.

ערשטע ציווילע הייראט אין מאניטאבא נעכטן דורכגעפירט

נעכטן איז דער נייער נעזעץ וואס דער־לויבט ציווילע הייראט אין מאניטאבא צום ערשטן מאל אויסגענוצט געווארן דא אין וויניפעג. — די ערעמאניע, וואס האט נעדויערט בלויז פינף מינוט צייט, איז דורכגעפירט געווארן פון ריכטער סטאבס.

דער חתן, באהויפר ברוקנער, פון 553 עלרזשין עווע, איז אן אימיגראנט פון טשעכאסלאוואקיע, און ער האט זיך פאר־שטאט. ער איז דערינען געשיטצט געווארן פון דזשאן עמילא אפקורפא, פון 69 אלפרד עווע, א פוילישע, וועלכע האט זיך אנ־גענומען פאר אן אנהייגנגערן פון דער פרעס־ביטעריאנישער קירך.

דאס פארל האט באצאלט דעם באר־שטימטן פרייז פאר׳ן דוכסיר פון דער צערעמאניע, — $5 פאר׳ן ריכטער און $2 פאר׳ן קלערק. דאס געלט איז אבער זיי צוריקגעגעבן געווארן ווי "דרשה נע־שאנק" פונ׳ם ריכטער און דעם קלערק,— "צו קויפן עפעס פאר אן אנדיינק וועז דער בושל וועט צום ערשטן מאל באזוכן די פאמיליע",— ווי ריכטער סטאבס האט שמייכלענדיק באמערקט.

א טעלעפאָן שמועס מיט אַן אַנדער טייל וועלט פאַר פינף סענט און ראַדיאָ טעלעגראַמעס צו איין סענט א וואָרט א באַלדיקע מענלאַכקייט

עס איז ניט אויסגעשלאסן, אז אין גאר א קורצער צייט ארום זאלט איר קאנען האבן א טעלעפאן שמועס מיט אייערע פריינט אין ארץ־ישראל, אין מאסקווע אדער אין אנדערע טיילן פון דער וועלט פאר׳ן פריין פון איין ניקל, און שיקן ראדיא דעפעשעס אין עק וועלט פאר׳ן פריין פון 1 סענט א וואָרט.

די צייטונגען מעלדן לעצטנס וועגן נייע דערפינדונגען פון א רעוואלוציאנע־רן כאראקטער אויפ׳ן געביט פון וויטער ראדיא טראנסמיסיע. געמאכט פון דעם „לופט מכשף", דעם גרויסן איטאליענישן געלערטן, מארקאני. ער זאל האבן אנט־דעקט א נייעם סארט טראנסמיסיע פון ראדיא כוואליעס, וואס וועט קאסטן אויסערגעוויינלאך ביליק, און וועט דער־מעגלאכן טעלעפאנישע פארבינדונגען מיט אלע מיילן פון דער וועלט.

די איינצלהייטן ווערן דערווייל גע־האלטן אין געהיים. עס איז אבער באר־קאנט, אז מארקאני האט לעצטנס גע־מאכט דערפאלגרייכע עקספערימענטן מיט זיין דערפינדונג צווישן ענגלאנד און פראנקרייך, און איצט באראט ער זיך מיט ראדיא עקספערטן אין לאנדאן.

זיין באזוך אין לאנדאן, לויט א דעפע־שע צו דער היגער "טריבין" ווערט באר־טראכט פאר א גרויסער פאסירונג, און קלאנגען טראגן זיך דארטן ארום וועגן דעם, אז מיר שטייען אויפ׳ן שוועל פון זייער וויכטיקע אנטדעקונגען פון ראַ־דיא.

—(:.:)—

פאָטער מיט זיבן קינדער אומגעקומען אין שריפה

נאלפאלים, אהייא, אפר. 8.— א פאָ־טער מיט זיבן קינדער, זיינען נעכטן אומגעקומען אין פייער, ווען א שריפה האט פארניכטעט זייער שטיבל אין סוואזקרים, צען מייל פון דאנגן. דעם פאטערס נאמען איז געווען דזשיימס וויהיים.

אן אכטער קינד, דזשארדזש, 12 יאר אלט, האט זיך ארויסגעראטעוועט, און כאטש ער איז ערנסט צערבענט געווארן, איז ער אוועקגעלאפן צו די שכנים נאך הילף. ביז די שכנים זיינען אבער געקו־מען, איז שוין דאס שטיבל אזוי געווען איינגעהילט אין פלאמען, אז מען האט ניט געקאנט צוגיין נאענט צו דעם.

די אורזאכן פון דער שריפה זיינען אומבאקאנט. די אומגעקומענע קינדער זיינען געווען אין עלטער פון דריי ביז 20 יאר.

אַנהיינגער פון לאָרד מאַסלי מוזן פאַרלאָזן אינד. לייבאָר פּאַרטיי

סקאַרבאָראָ, אפריל 8. — ווי דזשעיימס מעקסטאן, פירער פון דער אינ־דעפענדענט לייבאר פארטי, אנאנסירט, האט די פארטיי עקזעקוטיווע באשלאסן, אז דער וואס טרעט אריין אין לאדד מאסלי׳ס נייער פארטיי קאן ניט פאר־בלייבן קיין מיטגליד פון דער אינדעפענ־דענט לייבאר פארטיי.

די מיטגלידער וואס זיינען אין מאסלי׳ס פארטיי, האט מר. מעקסטאן דערקלערט, וועלן אויסגעשלאסן ווערן פון דער אינדעפ. לייבאר פארטיי. די פאר־טיי קאנווענשן, האט ער נעזאגט, האט איינשטימיג גוט געהייסן דעם באשלוס.

נייער דעפּיוטי מיניסטער

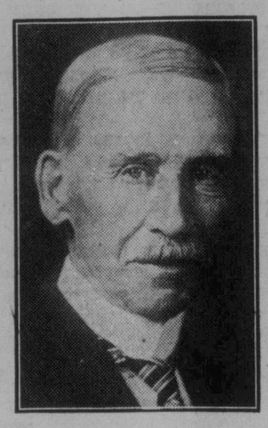

ה. ה. ראוואט, וועלכער איז לעצטע וואך באשטימט געווארן צום פאסטן פון מיניסטער פון איגערן פון דער פעדעראַ־לער רעגירונג.

—(:.:)—

אַנגב - אורהאַ

פון מארק

ווער ס׳איז פאראינטערעסירט

די „געציינ קאמפיין קאנווענשאן וואס איז נאר־וואס אפגעהאלטן געווארן אין ניו־יארק האט באשלאסן מער ניט צו באר־שריינקען זיך אויף דער ארבעט אין סאר־וועטן פארבאנד, נאר אויסשטפרייטן די טעזיקייט אויף די דעקלאסירטע אידן אין מזרח אייראפע בכלל.

ווייטער ווי מזרח אייראפע גייט עס ביי אונז ניט. אין בעסטן פאל שליסט מען שוין אויך איין ארץ־ישראל.

און ווער וועט זיך זארגן פאר אונז, אמעריקאנער און קאנאדער אידן? ווער וועט דורכפירן א געציינ קאמפיין פאר אונזערע איינענע דעקלאסירטע?

***

א טייל פון דער היגער אידישער גע־זעלשאפטלאכקייט האט זיך לעצטנס אנ־געהויבן אינטערעסירן מיט דער אידישער דעקלאסירונג דא אין לאנד גופא (דער איד. נאצ. ארב. פארבאנד איז אגב געווען אין דער היזזיכט דער ערשטער).

עס איז אבער דערווייל נאך אביסל שווערלאך אריינצושלאגן אין קאפ דעם אמעריקאנער אידן דעם נעדאנק, אז ער ווערט דא דעקלאסירט: ער איז נאך אלץ אונטער׳ן אלמן כישוף פון אמעריקאס „גרויסע געלענהייטן", און אים גלויבט זיך ניט, אז די גליקן גלישן זיך ארויס פון זיינע הענט אויף אלעמאל.

און באזונדערס שווער איז אביבערצו־ציינן אין דעם אונזערע „יאהודים" פון אין זייט. און אונזערע „גענאסן" פון דער צווייטער זייט: די אסימילאטארישע פסיכאלאגיע אין ביי זיי אזוי טיף איינ־געווארצלט געווארן, אז זיי האבן אפילו מורא צוצולאזן דעם נעדאנק אז אידן דא אין לאנד קאנען האבן ספעציפיש אידישע עקאנאמישע פראבלעמען.

***

די ביידע עלעמענטן, וואס נייגן זיך צוצוזיך אויפ׳ן באדן פון אידישע נאציאנ־אלע פראבלעמען, האבן זייער פיל אויפ־נעטאן פאר׳ן אויפהאלט פונ׳ם אידישן לעבן אויף יענער זייט ים, — אבער אין אמעריקע גופא ווילן זיי פון קיין ספעציפ־פיש אידישע אינטערעסן ניט הערן.

פעליקס וואַרבורג, למשל, אנערקענט צוזאמען מיט אב. קאהאנען, אז מען דאר׳ף שטיצן די אידישע שול אין פוילן, ליטע און א. וו., אבער אז אין אמעריקע זיינען זיי אן איבעריקע זאך.

האבן די פעליקס וואַרבורגס אנגעהויבן שטיצן די פאלעסטינער ארבעט, האבן די אב. קאהאנס זי אויף אנגעהויבן שטיצן.

און אזוי לאנג ווי די וואַרבורגס וועלן ניט אנערקענען אז עס זיינען דא ספעצי־פישע אידישע פראבלעמען אין אמעריקע, וועלן דאס אויף די קאהאנס ניט אנער־קענען.

הלעפן „אונזערע ארימע ברידער פון יענער זייט ים", — אוואדע. אבער זיך אליין טאָרן מיר ניט הלעפן, — מיר טאָרן איינגנזאכף ניט אנערקענען, אז מיר דאר׳ן עפעס פאר זיך אליין, ווייל דאס וואלט געווען א שווערע זוגר קעגן אלע אונזערע אסימילאטארישע מעאריעס . . .

***

און פארוואס, איך בעט אויך, זאלן די וואַרבורגס אנערקענען אז עס זיינען דא אין אמעריקע אויך ספעציפיש אידישע פראבלעמען?

פאר זיי איז אמעריקע מאקע באמת א גאלדענע מדינה דערווייל, מיט „גרויסע געלענהייטן".

אפילו די פראצענט נארמעס אין די אמעריקאנער אוניווערסיטעטן באציען זיך ניט אויף די זינדלאך פון די וואַרבורגס.

נו, ס׳איז אביסל ניט אנגענעם. וואס אנטסעמיטן האוזען,— דארף מען וואס? — „אנטי־דעפאמיישן ליגס", ווי די בני ברית האבן, וואס זאלן ענטפערן די אנ־טיסעמיטן ווי געהעריק, אין ס׳וועט אזוי אראפ א שטיין פון הארצן.

ס׳איז דא א שטיק פראבלעם מיט גאלד קלובן און פארשיידענע עקסקלוזיווע קריזיז, פאר וועלכע אפילו די וואַרבורגס זיינען אידן.

איז דאס טאקע ניט גוט — אבער אין ערגסטן פאל קאן מען דאס דאזיקע „נא־ציאנאלע פראבלעם" ליגן צי דורך דורכ־ברעכן די וואנט, אדער, בלית ברירה, דורך גרינדן אייגענע קלובן און אייגענע קריזיז און איינלאדן אהין די גויאים . . .

***

איך דייך שוין דא ניט וועגן די ציר־ניסמן און „די קאמוניסטן: זיי ביידע האבן ניט קיין אינטערעס אין אט די „קליינייקייטן", וואס האבן א שייכות צו אונזער הינן לעבן.

די ציוניסטן גלויבן בכלל ניט אז עס קאן ערגעץ פארבלייבן א אידיש לעבן, אויסער ארץ־ישראל, און, אויב זיי זאלן וועלן קאנען זיי אונז זאגן: „אהא׳ ס׳איז שלעכט? מיר האבן דאך אבער אייך גע־וארנט!"

און די קאמוניסטן קאנען זען אזוי ווייט ווי ביראבידזשאן, אבער, אויף וויפל ס׳איז שייך אידישע ענינים, קאנען זיי אונטער נאז ניט זעען, און ס׳איז זיי ניט אינטערעסאנט צו זעען.

***

עס פארבלייבן אזוי בלויז די נאציאנאל פראגרעסיווע עלעמענטן, איינשליסנדיק טייקוויי די פועלי־ציוניסטישע (אויף וויפל זיי קאנען אפרייסן אביסל פון זייער ארץ־ישראל׳דיקער צייט) און אייניקע אנ־דערע ברייזן, וואס הויבן זיך אז צו אינ־טערעסירן מיט דעם פראבלעם.

עס דארף זיין זייער אויפגאבע איצט אויפצוקלערן דעם ברייטן אידישן עולם וועגן זיין אמת׳ער לאגע און באפרייען אים פון אלע שעדלאכע אלוויעס.

כדי צו מאכן קלאר דעם ענין פאר זיך אליין און קאנען אנצייכענען געוויסע פלענער, דארף די לאגע פריער אויסגע־פארשט ווערן אזוי ענינו ווי מעגלאך.

די היגע אידישע קולטור געזעלשאפט פלאנעוועט איצט אנצופאנגען דא אזא אויספארשונג, און עס וואלט געווען ווינ־שנסווערט, אז אלע פאלקסטימלאכע אי־דישע ארגאניזאציעס דא אין שטאט זאלן איר ארויסהעלפן אין דער ארבעט.

מיר וועלן זיך נאך צו דער פראגע צו־ריקקערן מער ווי איין מאל.

אַנגב - אורהאַ

פון מארק

ווער ס׳איז פאראינטערעסירט

די „געציינ קאמפיין קאנווענשאן וואס איז נאר־וואס אפגעהאלטן געווארן אין ניו־יארק האט באשלאסן מער ניט צו באר־שריינקען זיך אויף דער ארבעט אין סאר־וועטן פארבאנד, נאר אויסשטפרייטן די טעזיקייט אויף די דעקלאסירטע אידן אין מזרח אייראפע בכלל.

ווייטער ווי מזרח אייראפע גייט עס ביי אונז ניט. אין בעסטן פאל שליסט מען שוין אויך איין ארץ־ישראל.

און ווער וועט זיך זארגן פאר אונז, אמעריקאנער און קאנאדער אידן? ווער וועט דורכפירן א געציינ קאמפיין פאר אונזערע איינענע דעקלאסירטע?

***

א טייל פון דער היגער אידישער גע־זעלשאפטלאכקייט האט זיך לעצטנס אנ־געהויבן אינטערעסירן מיט דער אידישער דעקלאסירונג דא אין לאנד גופא (דער איד. נאצ. ארב. פארבאנד איז אגב געווען אין דער היזזיכט דער ערשטער).

עס איז אבער דערווייל נאך אביסל שווערלאך אריינצושלאגן אין קאפ דעם אמעריקאנער אידן דעם נעדאנק, אז ער ווערט דא דעקלאסירט: ער איז נאך אלץ אונטער׳ן אלמן כישוף פון אמעריקאס „גרויסע געלענהייטן", און אים גלויבט זיך ניט, אז

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

פאַרוואָס ניט זאָגן דעם אמת ?

✱ געווידמעט די זאמלער אינ'ם
✱ קאמפּיין פאַר'ן ארבעטנדן א"י

פון דר. יצחק שפירא

יאָר־אויס און יאָר־איין דאָס זעלבע בילד: קומט פסח־צייט פאַרזאַמלען זיך א פּאָר נעטרייע, צעטיילן זיך אין "קאָמיטיס", טיילן זיך איין מיט די זאַמלקאַרטלאַך פון די פאַראיאַריקע מנדבים, טראַכטן צו אַן אַטראַקציע, כדי אַריינצובאַקומען דעם עולם אויף א פאַרזאַמלונג אָדער צו א באַנקעט און ס'הויבט זיך אָן דער יעראַלאַכער קאַמפּיין פאַרן "אַרבעטנדן אַרץ־ישראל".

שלעפּן זיך פאַרלאַך איבער אירישע הייזער און זאַמלען פאַר די חלוצים אין אַרץ־ישראל: דאָ א פאַרוויערט פּנים און דאָרטן א פּויקן תירוץ, דאָ א דאָלאַר מיט א קרעכץ און דאָרט א דאָלאַר מיט א זיפץ, ערגעצוואו א פּאָר דאָלאַר מיט גאַרנישט און זעלטן וואו אויך א פּאָר דאָלאַר מיט א בריוועטער האַנט און מיט א גוט וואָרט דערצו.

יאָ, פאַראַן אַמאָל, אז די זאַמלער וועלן אויפגענומען בסבר פּנים יפות, ווי דער געבער גיט מיטן גאַנצן האַרץ — ווייל ער גיט פאַר אַרץ־ישראל — אָבער אויעלכע פאַלן קען מען ציילן אויף די פינגער און זיי וועגן ניט אויף די בייזע זעלן, אומנעציילט קרענקונגען, טאַקטלאָזע און עס־האַרצ'אישע באַנעמונגען, מיט וועלכע די זאַמלער באַגעגענען זיך אַזוי אָפט.

איז טאַקע ניט קיין חידוש, וואָס בלויז געצייטלע מענשן נעמען אויף זיך דעם שווערן חוב פון זאַמל־אַרבעט. ניט קיין חידוש, וואָס פון צוואַנציק און מער פאַרלאַך וועלן א גרויסער טייל באַלד מיד. אדרבה, ס'איז מער חידוש, וואָס פאַרט געפינען זיך עטלאַכע, וואָס האַלטן אויס ביזן סוף, פאַלן ביי זיך ניט אַראָפּ, פאַרלירן ניט דעם קוראַזש און גייען אַזוי פון הויז צו הויז ביזן לעצטן קאַרטעל.

צי ווייסט אימיצער וויפיל כוח, ווי־פיל מאָראַלישע גבורה עס נויטיקט זיך צו אַזא אַרבעט? און דאָס איז באַין אופן ניט קיין גוזמא, אָדער גלאַט אַזוי מליצה. ברידי הווא עובדא.

פאַראיאַרן זומער האָב איך זיך אונטערגענומען, עטלאַכע וואָכן צייט מיט צוהעלפן ביי דער זאַמלונג פונם נעווערק־שאַפטן קאַמפּיין אין א ריי שטעטלאַך פון מערב קאַנאַדע. זיינען מיר אָפּגעפאָרן א טאָג און צוואַמען נענומען א פּאָר דאָלאַר. אָפּגעפאָרן נאָך א טאָג און צו־זאַמענגענומען נאָך א פּאָר דאָלאַר. אין א חודש צייט וואָלטן מיר זיכער געווען איינגעוואַמלט א שטיקל מאַיאָנטעק. אין אָבער איין חסרון געווען דערביי: געווען טאַקע אירן, וואָס האָבן געגעבן צו עטלאַכע דאָלאַר, אָבער מיט אַזוי פיל קאַלטקייט און אַזוי ווייניק האַרץ; די טישקעסטלאַך האָבן זיך געגעבנט אַזוי פויל און שווער; די הענט האָבן דערלאַנגט אַזוי בעל־כרחו'דיק און נישט פאַרגיגע־ריש — אַז אויפן דריטן טאָג האָב איך ניט מער געקאָנט גובר זיין די געפילן פון עקל און פאַרביטערונג און א צע'מוזק־טער האָב איך זיך צוריק אָפּגעפעקלט אהיים.

לאָמיר זשע ניט זיין אומגערעכט. אירן גיבן א סך געלט, לויט דער פּראָפּאָרציע אַפילו מער פון אַלע אַנדערע אַר־מות העולם — אָבער דאָס גיבן מיט ביי אירן זיין באַגלייט מיט עטלאַכע מי־שבר־כ'ס און טאַקע בפני קהל ועדה, מען מוז די געבער אָפּלאַדירן אויף באַנעמען, מען מוז וועגן זיי שרייבן אין די "פּיי־פערס". די רוימער זיינען אין די "פּיי־ליע געבערס, האָט זיך ביי זיי געשאַפן דאָס שפּריכוואָרט "ביס דאָס, קוי ציטאַ דאָס" — ווער ס'גיט זיך, גיט דאָפּלט. אירן האָבן ליב צו געבן מיט א טאַראַ־ראַם, האָט זיך דערפאַר ביי אונז געשאַפן דער אידעאַל פון מתן־בסתר. ווייל אין ריגער "פּרימאַרנז" באַשרייבט אַ. אַלפּערין א באַגעגעניש מיט דער טאַכטער פון דעם טוריעריק באַרימטן פינסטערן גרעגאָרי ראַספּוטין, וועמען קניאַז יוסוף פאַרן האָט דערמאָרדט.

דער שרייבער דערציילט:

— ווילט איר זעען ראַספּוטינס טאָכ־טער, די טעגצערן? זי מאַכט די אמת'ע געשעפטן . . .

א פריינט וויל מיר פאַרשאַפן א סענ־סאַציע (ער איז אויך ניט ווייט פון דער צייטונגס וועלט), ער רוימט מיר איין, א סוד:

— איך האָב מאָרגן מיט איר א ראַנדע־וואו. קומט אויף, וועט איר קאָנען ריידן מיט איר.

צומאָרגנס זיצן מיר זאַלבערדיק אין א רייכער, עלעגאַנטער קאַפע אין דער אַפּע־ראַ געגנט. עס איז ניט איינגאַנצן גע־נו, ווען איך זאָג אייך: "זאַלבערדיק". מוסיא ראַספּוטין איז געקומען מיט אַר־רע צוויי אינגלאַך, בלאָנד האַריקע קע־פּעלאַך, גלייכע און בלאַסע פּנים'לאַך, א צווייפלינג ממש — זיי דערקאַנען ניט מיט גאַרניט דעם באַרימטן דעמאָנאַגישן זיי־דען . . .

און זי, די טעגצערן, מוסיא ראַספּוטין, די טאָכטער פון דעם "הייליקן" א פריי־לאַכע אַלמנה, א לעבעדיקע, א צאַפּלדי־קע, עפּעס בייזערט זי זיך אויף איר פריינט, דעם אַמעריקאַנער. נו, זי איז אייפערזיכטיק אויף אים און באַהאַלט זיך ני דערמיט. זי האָט פיינט, זאָגט זי, פאַרבאַרגענע זאַכן, שפּיצלאַך, קונצן. זי איז נישט געוואוינט דערצו. אויפריכ־טיק זאָל מען זיין מיט איר. זי האָט ליב אַן אָפענע, א ברייטע נשמה, און זי וואַרפט זיך איינגאַנצן, טרייבנדיק אַן עלעגאַנט ווייבעריש שפּיצל . . .

אָבער דאָס איז נאָר אויבן אויף. נאָך א פּאָר מינוט ריידן מיט איר, דערפילט איר באַלד, אז זי "פאַרבייסט אַ וואָרט", וואָס טאַטשעט איר טיף. זייער באַשיידן געקליידעט, כמעט ווי ניט געפאַרבט, אין אייגפאַכן, שוין אָפּגעטראָגענעם קאַסטיום, אַן שוס געקינצל'טע חנ'דלאַך — דערקענט אין איר שווער די טענצערן, וועלכע רופט אַרויס, ווי מען זאָגט, אַזוי פיל לייד־נשאַפט אויף דער בינע. אָבער א חן איז פאַראַן אין איר גרוי פּנים. די טיפע אויגן זיינען פלאַם פייערדיק, זיי ברענען ווי מיט צו־לחכעיס פייער: נאָ, זעט, איך לעב נאָך . . .

די טאָכטער פון דעם "הייליקן סטאַ־רעץ" קומט ניט לאַנג פון מאַדריד, וואו די הייס בלוטיקע שפּאַניער זיינען אַריין אין התפעלות פון אירע טענץ, און באַלד פאַרט זי אויף א טורנע קיין אַמעריקע.

— איר טאַנצט שוין לאַנג?

איך אַן מיט א "פּראָפעסיאָנעלער" פּראָ־נע.

— ניין, א יאָר אַנדערהאַלבן. איך האָב זיך אפילו כמעט ניט געלערנט טאַנצן. ביי אונז אין סיביר, אויף די פאַלקס שמחות און זומער פלעג איך פאַרבריינגען ביי אונז אין דאָרף אין סיביר, א פריי־לאַכע בין איך געווען, פלעג איך טאַנצן. איצט איז עס מיין פאַך . . .

— אייער פאַך?

— דערווייל איז מיין פאַן צו ארבעטן אַזוי א פּאָר יאָר. קומען צו אַביסל געלט, און דאַן שטרעב איך צו באַזעצן זיך אין פּאַריז, עפּעגען דאָ א שיינהייטס סאַ־לאָן, דערפון "מאַכן א לעבן", און אָפּ־נעמען זיך מיט דער דערציאונג פון מיי־נע צוויי קינדערלאַך . . . איר זעט מיי־נע קינדערלאַך, ביז איצט זיינען זיי ניט דערצויגן געוואָרן ווי איך האָב געוואָלט. זיי זיינען אין פאַנסיאָן, קענען אפילו קיין רוסיש ניט . . .

— ווי ווילט איר זיי דערציען?

— איך וויל זיי דערציען אין אונזער רעליגיע, אַזוי ווי מען האָט מיך דער־צוגען. איך וויל זיי דערציען אין א שטענדיקן שרעק . . . איך אַליין בין זיי־ער רעליגיעז: יערן טאָג מוז איך זיך זיין און טעכטער. מיט חלוצים און חלוצות אין ארץ־ישראל. און דאָך: די מזבחות פון ארץ־ישראל. און דאָך: צי ווערט ניט אין דער זעלבער צייט דאָס לאַנד צוזאַמען מיט זיינע בויער אַרויפגעבראַכט ווי א קרבן־עולה אויפן מזבח פון געלט? . . .

און טיף אין האַרצן נאָגט א ביטע־רער נעראַנץ: צי שפּיגען נישט מיר אַליין דעם מאַטעריאַל פאַר א נייער און פיל שרעקלאַכער לעגענדע — א לעגענ־דע פון א פאַלק וואָס האָט פאַרשפּילט זיין לאַנד און זיין פרייהייט, ווייל ליבערשט פון ביידע איז אים געווען זיין געלט?

— — — — — — — — — — — —

וועלן אוודאי מיינע חברים פונם קאַמפּיין־קאָמיטעט ניט גורס זיין מיין איצטיקן אַרטיקל. ווייל קאַמפּיין מאַכ־רים מוזן, ווי סקאַרבאָווע אַרטיקלען צום ערשטן מאַי, למשל, געשריבן ווערן מיט אַפּטימיזם און, בעיקר, אויעלבע אַרטיק־לען באַראַפן נושא־חן זיין ביי די הערן מנדבים. האָב איך טאַקע ניט איין מאָל אַזוי געטאָן. צוואַמען מיט הונדערטער אַנדערע האָב יאָרן לאַנג געשריבן קאַמז פיין־אַרטיקלען אויפן אָנגענומענעם שטיר־נער. מיט אַלע כחות האָב איך זיך כסדר צוריקגעהאַלטן פון צו זאָגן דעם הער מנדב, וואָס אים האָט געקומט און תמיד געהאַפּט: אולי ירחם, אפשר וועט זיך דער הער מנדב פאַרש דערבאַרעמען.

איז אָבער איין גאָט מיין עדות, אז איך קאָן ניט זיין ווייסער אַזוי.

און נאָך: איך גלויב אויף ניט מער, אז דאָס איז דער ריכטיקער וועג. ווייל אויב דער הער מנדב איז אַלץ געבליבן דער זעלבער . . . . וואָס־זשע איז די פעולה? צו וואָס זיך שפּילן אַזוי באַ־העלטעניש און פאַרוואָס טאַקע ניט זאָגן דעם אמת?

ראַספּוטינס טאָכטער איז איצט א טענצערן אין פּאַריז

אין ריגער "פּרימאַרנז" באַשרייבט אַ. אַלפּערין א באַגעגעניש מיט דער טאָכטער פון דעם טוריעריק באַרימטן פינסטערן גרעגאָרי ראַספּוטין, וועמען קניאַז יוסוף האָט דערמאָרדט.

דער שרייבער דערציילט:

— ווילט איר זעען ראַספּוטינס טאָכ־טער, די טעגצערן? זי מאַכט די אמת'ע געשעפטן . . .

א פריינט וויל מיר פאַרשאַפן א סענ־סאַציע (ער איז אויך ניט ווייט פון דער צייטונגס וועלט), ער רוימט מיר איין, א סוד:

— איך האָב מאָרגן מיט איר א ראַנדע־וואו. קומט אויף, וועט איר קאָנען ריידן מיט איר.

צומאָרגנס זיצן מיר זאַלבערדיק אין א רייכער, עלעגאַנטער קאַפע אין דער אַפּע־ראַ געגנט. עס איז ניט איינגאַנצן גע־נו, ווען איך זאָג אייך: "זאַלבערדיק". מוסיא ראַספּוטין איז געקומען מיט אַר־רע צוויי אינגלאַך, בלאָנד האַריקע קע־פּעלאַך, גלייכע און בלאַסע פּנים'לאַך, א צווייפלינג ממש — זיי דערקאַנען ניט מיט גאַרניט דעם באַרימטן דעמאָנאַגישן זיי־דען . . .

און זי, די טענצערן, מוסיא ראַספּוטין, די טאָכטער פון דעם "הייליקן" א פריי־לאַכע אַלמנה, א לעבעדיקע, א צאַפּלדי־קע, עפּעס בייזערט זי זיך אויף איר פריינט, דעם אַמעריקאַנער. נו, זי איז אייפערזיכטיק אויף אים און באַהאַלט זיך ני דערמיט. זי האָט פיינט, זאָגט זי, פאַרבאַרגענע זאַכן, שפּיצלאַך, קונצן. זי איז נישט געוואוינט דערצו. אויפריכ־טיק זאָל מען זיין מיט איר. זי האָט ליב אַן אָפענע, א ברייטע נשמה, און זי וואַרפט זיך איינגאַנצן, טרייבנדיק אַן עלעגאַנט ווייבעריש שפּיצל . . .

אָבער דאָס איז נאָר אויבן אויף. נאָך א פּאָר מינוט ריידן מיט איר, דערפילט איר באַלד, אז זי "פאַרבייסט אַ וואָרט", וואָס טאַטשעט איר טיף. זייער באַשיידן געקליידעט, כמעט ווי ניט געפאַרבט, אין אייגפאַכן, שוין אָפּגעטראָגענעם קאַסטיום, אַן שוס געקינצל'טע חנ'דלאַך — דערקענט אין איר שווער די טענצערן, וועלכע רופט אַרויס, ווי מען זאָגט, אַזוי פיל ליידנשאַפט אויף דער בינע. אָבער א חן איז פאַראַן אין איר גרוי פּנים. די טיפע אויגן זיינען פלאַם פייערדיק, זיי ברענען ווי מיט צו־לחכעיס פייער: נאָ, זעט, איך לעב נאָך . . .

די טאָכטער פון דעם "הייליקן סטאַ־רעץ" קומט ניט לאַנג פון מאַדריד, וואו די הייס בלוטיקע שפּאַניער זיינען אַריין אין התפעלות פון אירע טענץ, און באַלד פאָרט זי אויף א טורנע קיין אַמעריקע.

— איר טאַנצט שוין לאַנג?

— דרייסיק יאָר.

— ניין, א יאָר אַנדערהאַלבן. איך האָב זיך אפילו כמעט ניט געלערנט טאַנצן. ביי אונז אין סיביר, אויף די פאָלקס שמחות און זומער פלעג איך פאַרבריינגען ביי אונז אין דאָרף אין סיביר, א פריי־לאַכע בין איך געווען, פלעג איך טאַנצן. איצט איז עס מיין פאַך . . .

— אייער פאַך?

— דערווייל איז מיין פאַן צו ארבעטן אַזוי א פּאָר יאָר. קומען צו אַביסל געלט, און דאַן שטרעב איך צו באַזעצן זיך אין פּאַריז, עפּעגען דאָ א שיינהייטס סאַ־לאָן, דערפון "מאַכן א לעבן", און אָפּ־נעמען זיך מיט דער דערציאונג פון מיי־נע צוויי קינדערלאַך . . . איר זעט מיי־נע קינדערלאַך, ביז איצט זיינען זיי ניט דערצויגן געוואָרן ווי איך האָב געוואָלט. זיי זיינען אין פאַנסיאָן, קענען אפילו קיין רוסיש ניט . . .

— ווי ווילט איר זיי דערציען?

— איך וויל זיי דערציען אין אונזער רעליגיע, אַזוי ווי מען האָט מיך דער־צוגען. איך וויל זיי דערציען אין א שטענדיקן שרעק . . . איך אַליין בין זיי־ער רעליגיעז: יערן טאָג מוז איך זיך זיין און טעכטער. מיט חלוצים און חלו־צות האָבן אירן דוקא ניט געקאָרנט — אָבער ניט אַזוי מיט געלט. געלט איז ביי אירן טייער, זייער טייער, און ווי עס ווייזט אויס, אפילו טייערער פון חלוצים און חלוצות . . .

און ווען איר זעט, ווי א פאָלק קרע־מערט אַזוי גאָטספאַרגעסן אין א צייט, ווען גורל ציטערט אויף דער וואַנשאַל, דאַן קומט צו אייך ניט ווילנדיק זייער א פיינלאַכער געראַנץ.

פאַראַן א טרויעריקע לעגענדע: אַן איינער א איד האָט פאַרקויפט גאָטס א זון פאַר דרייסיק זילבערנע מטבעות. אייר־נער א איד, און דאָך באַגלייט אונז די דאָזיקע לעגענדע ווי א פינסטערער שאָ־טען אויף אונזער לאַנגן גלות־וועג.

און מערקווירדיק: גראָד דאָס פאָלק, וואָס זיין גאַנצע געשיכטע איז א לאַנגער קייט פון קרוש השם; איין לאַנגע קייט פון פאַראַכטן מאַטעריעלע געוויינסן צוליב געטלאַכע געבאָטן — אַט דאָס פאָלק איז פאַר דער קריסטלאַכער וועלט געוואָרן א סימבאָל פון א קרעמערישן אויסוואורף, וואָס פאַרשאַכערט א גאָט פאַר דרייסיק מטבעות. איז נאָך מעגלאַך א גרעסערער פאַראַדאָקס? ניין, ס'איז אוודאי א טעות, אָדער נאָר א ביזוויליקע פעלשונג פון געשיכטלאַכע אמת'ן. די אידישע פאַר־נאַנגענהייט איז א שאַרפע סתירה צו אַזאַ טרויעריקער מיסאינטערפּרעטאַציע. גע־וויס, געוויס און — דאָך! זאָל מיך גאָט ניט שטראָפן פאַר די עטלאַכע שורות, אָבער טיף אין האַרצן נאָגט דאָך א גע־דאַנק, אַז עפּעס איז ביי אונז פאַרט ניט אַזוי גלאַטיק, און אַז ס'קען אויך גע־מאַלט זיין, אַז . . . .

ווייל זעט אַליין: דאָס אידישע פאָלק פעלט? צו וואָס שפּילן און באַ־העלטעניש און פאַרוואָס טאַקע ניט זאָגן דעם אמת?

דערציילט וויטער מוסיא ראַספּוטין — שטאַרק דערנענטערט צו זיך מיין פּאָ־טער. ער איז אים געפעלן געוואָרן. ני־קאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש האָט גענומען א וואוינונג פאַר מיין פאָטער אין פּעטראָ־גראַד און ער פלעגט אָפט קומען צו אים. איין מאָל זאָגט דער גרויס פירשט צו מיין פאָטער — "איך וועל דיר באַ־קאַנען מיטן צאַר".

— מיין פאָטער איז דערשראָקן גע־וואָרן: — וואָס הייסט מיך פאַרשטעלן פאַר דעם צאַר באַמיטשקע אַליין? מיין פאָטער האָט גאָר ניט געוואוסט, ווי אַזוי ער וועט שאַנווייזן . . .

און דאָ דערציילט ראַספּוטין'ס טאָכ־טער די באַקאַנטע געשיכטע, אַז דער "סטאַרעץ" זאָל ביי דער ערשטער באַ־געגעניש האָבן אויף א וואוינדערבאַרן אור־פּן אויסגעטיילט דעם "נאַכליערניק" אלעקסיי, און א דאַנק דעם זאָל ער האָבן אויפן גאַנצן לעבן געוואוינען דעם צוטריי פון דעם צאַר און פון דער צאַ־רינע.

דער גאַסודאַר און די גאַסודאַרינע האָבן זיך צוגעבונדן צו מיין פאָטער, שוין ניט ווי געוואָלטע הערשער איבער רוס־לאַנד, נאָר ווי פּשוט'ע טאַטע־מאַמע, וועמען מיין פאָטער האָט געראַטעוועט זייער באַליבט קינד. דאָס דאַרף דאָך זיין אַזוי פאַרשטענדלאַך . . .

— איז דאָ ניט געווען דערצו נאָך עפּעס א הויף אינטריגע — האַלט איז זיך ניט אָפּ פון צופרעגן.

אָבער ראַספּוטינס טאָכטער פאַרלויפט מיר דעם וועג:

— עס איז א לינ, עס איז פאַלש, וואָס מען דערציילט, אַז מיין פאָטער האָט געהאַט באַציאונגען מיט דער צאַרינע. מיין פאָטער האָט זיך צו איר ניט צו־גערירט. מיין פאָטער איז געווען א הייליק־קער מענטש . . .

און ווען ראַספּוטינס טאָכטער באַרר־איקט זיך אַביסל, נעמט זי ווייטער לויבן דעם "הייליקן".

מיין פאָטער איז געווען טריי דעם צאַר און דער צאַרינע, נאָנץ רוסלאַנד און אַלע מענשן אין רוסלאַנד. ער האָט אַלעמען אָפּגעהיט. וואָלט מיין פאָטער ניט געווען קראַנק אין 1914, וואָלט ניט אויסגעבראָכן דער קריג און דער גאַנצער אומגליק וואָלט ניט געקומען. מיין פאָטער האָט ניט געוואָלט דעם קריג. עס איז ניט אמת, וואָס מען זאָגט, אַז ער איז געווען א גערמאַנאָפיל. ער איז נאָר געווען קעגן בלוט פאַרגיסונג. איך האָב דעם לעצטן בריוו פון מיין פאָטער, וואו ער שרייבט מיר: "ווען איך וועל שטאַרבן, וועט אַלעס אומקומען. דער צאַר וועט ווערן אויס צאַר, רוסלאַנד וועט ווערן אויס רוסלאַנד", און זעט ווי דאָס איז מקוים געוואָרן: דער (דאָ קומט א ניט דרוקבאַרער אויסדרוק . . .) יוסופאָוו האָט דערשאָסן דעם פאָטער מיינעם אין דעצעמבער, און אין מערץ האָט זיך אַלעס איבערגעקערט. דער צאַר איז געוואָרן אויס צאַר און רוסלאַנד איז געוואָרן צעשמעטערט. זיי האָבן גע־מיינט, אַז זיי וועלן ראַטעוועוועווע

1 טאָג

געדיינקט אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט, דריי קליינינג אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן

37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

דזשועל שאָרטענינג

פאַר קעיקס און פּאַיס

איר וועט אויסגעפינען אז דזשועל כשר שאָרטענינג וועט זיך לייכט מישן מיט מעל און קאָכט זיך, ניט ברענענדיק. פּרובירט עס היינט און איר וועט זיין זייער צופרידן מיט די רעזולטאַטן.

דזשועל שאָרטענינג איז א כשר'ע ריינע וועדזשעטייבל פעטקייט און איז

"נאָר פּלייטש-נאָר מילכיק"!

יעדער פּעקל פון דעם כשר דזשועל שאָרטענינג האָט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאָוויטש, הויפּט רב פאַר מערב קאַנאַדע, אין זיין אייגענער האַנטשריפט, וואָס ניט אייך די פאַרזיכערונג אז עס איז כשר.

Swift Canadian Co.
Limited

עדמאָנטאָן

קומט אריין און זעט

אונזער וואונדערבאַרע ליין פון ספּרינג סעמפּלס פון

סוטס און טאַפּקאָוטס

וואָס, מיר גלויבן, אז עס איז די גרעסטע און בעסטע אין שטאָט. אונזערע סוטס זיינען אַלע גענייט צו אייער אינדיווידועלער מאַס און צופּאַסונג און צופרידנהייט איז גאַראַנטירט.

קומט אריין און פאַרגלייכט אונזערע פּרייזן.

PEERLESS TAILORS
Phone 22 718 — 10322 Jasper Ave.

Phone 28 338
GREY LINE
TAXI
באַדינונג — קאָמפאָרט — העפלאַכקייט

מיר זיינען די אייזיקע אויסשליסלאַכע מאַנופעקטשורערס פון

מאָנומענטן

אין עדמאָנטאָן

איידער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און מייערע, קומט אין זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן.

ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

E. S. AGNEW
דראַגיסט און סטיישאָנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

Phone 26 446
GIMBY & COBURN LTD.
דזשענעראַל ריפּערס, נעז, אויל און אקסעסאָריס
9654 106A AVE. EDMONTON

טעלעפאָן 22 565
פאַרגלייכט אונזערע פּרייזן פאַר גאַראַנטירטער אַרבעט
International Dyers and Cleaners Ltd.
10666 97th Street, Edmonton, Alta.

W. H. JACKSON
פאַרטרעט די ניו יאָרק לייף אינשורענס קאָמפּאַני.
פּערזענלאַכע באַדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

Edmonton Furniture Repairs
9612 JASPER AVE.
קעבינעט מייקערס, פּוירניטשער פּאָלישערס
פּיקטשור פריימינג און דעקאָרייטינג

PHOTOS
אין יעדער פאַכע איז אָפּגעשפּילט דער צויבער און פּערזענלאַכקייט פון
דער פּערזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אָפּאינטמענט
McDERMID STUDIOS Ltd.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

WALKINSHAW OFFICE EQUIPMENT COMPANY
Limited
לעגאַלע און קאָמערציעלע סטיישאָנערס
דעסק, משרדים און פיילינג קעבינעטס
10060 McDougall Ave. Phone 23 855
(Opp. Macdonald Hotel)
EDMONTON, ALTA.

עדמאָנטאָן

לעזער פון "דאָס אידישע וואָרט" גלויבט איר אין קאָפּערעציע. דאָס פאַרדאָרט ניט פאַטראָניזירן דעם איינציגן דענטיסט, וועלכער אַרומרעדט אין "דאָס אידישע וואָרט".

DR. J. W. MacQUEEN
דענטיסט
שטונדן פון 9 ביז 5.30
אונטן, שבתים און האָלידייס ביי אָפּמאַכונג אָפּגעמאַכט 10 פּרעצענט דיסקאָונט צו אַלע סאַבסקרייבער פון "דאָס אידישע וואָרט".
Phones: 24 762; Res. 82 542
200 Moser-Ryder Blk.

DR. JOHN F. HARRIS
דער אַלטער ראַיעלער כיראָפּראַקטאָר
108 Pantages Bldg. Ph 25 332
EDMONTON

דר. דזשאָן ע. ווילקינסאָן, דענטיסט
M.D.S., L.D.S.
Phone: Office 24 665; Res. 31 693
520 Tegler Bldg., Edmonton, Alta.

J. ERLANGER
Optometrist
303 TEGLER BLDG.
אויגן עקזאַמענירט — גלעזער צוגעפּאַסט
איבונגען צו קאָרעגירן די אויגן

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאַל פּלייטס, "ברידזש וואָרק"
איבערן פאַנטיידזשעס טעאַטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

DR. J. C. SHARP
דאָנטיסט
אָפּיס שטונדן, 9 ביז 5
אָוונטן ביי אָפּאינטמענט
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

Dr. A. BLAIS
כירורג
אָפּיס: 3טער פלאָר בענק אָף מאָנטרעאַל
טעלעפאָן 24 689 — רעז. 81 088
עדמאָנטאָן

MORRIS BAKER
לאָו אָפּיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פּרייזן
מענערשע סוטס, נערייניקט און געפּרעסט ___ 75c
מענערשע סוטס, סאָפּאַנדזשט און געפּרעסט ___ 40c
לייזיס דרעסעס, פּליין, נערייניקט און געפּרעסט ___ 85c
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

גוטע פּרינטינג
צו דער ריכטיקער פּרייז.
מיר ספּעציאַליזירן זיך אין סמאָל פאָוסטערס
RELIABLE PRINTING CO. LTD.
9920-101 St Street Ph 24 078

טעלעפאָן 22 111
JACK HAYS LTD.
TAXICABS
באַהייצטע פּעקאַרד סעדאַנס
קאָרס אַליין צו טריינען
10056-101st STREET
EDMONTON :: CANADA

פון באַקוועמלאַכקייט
איז אין א גרויסער מאַס אָפּהייננינג פון א גוטן שומייקער
זעט
LAMB BROS.
מיר קומען און מיר דעליווערן
טעלעפאָנירט 22 235
Cor. 5th and Jasper, Edmonton
10023-102nd Ave. Edmonton Phone 22 531 Edmonton

EDMONTON

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאַכערס, דזשעלערס און אָפּטישאַנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

KENWOOD & KENWOOD
פינאַנשעל, אינשורענס, מאָרטגעדזש און ריעל עסטייט בראָקערס.
רענטאַל איידזשענטס
עסטייטס פאַרוואַלטעט
אָפּשאַצערס און א. וו.
10119 100 A STREET PH. 21 583
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילאַרבעט
פּלייט גלאַז
סטאָר פיקסטשורס
צו
נידריקסטע פּריזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

פיינסטע צוקער געבעקסן
מיר נעמען אָן באַשטעלונגען פאַר לעקאַך, חתונה געבעקסן, קייקס און א. וו. וואָס מיר דערפילן שנעל, נוצנדיק די בעסטע מאַטעריאַלן. ביליקסטע פּריזן.
FRENCH PASTRY SHOP
10277 — 95טע סטריט
אָפּטיילונג: 9548 — 111טע עוועניו

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאַכן א ספּעציאַליטעט פון די ריפּערס פון זייגערס און דזשעלרי, ספּעציעלע אויסמערקזאַמקייט צו מעל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

The Art League
EDMONTON
שניידט אויס דעם דאָזיקן אַרויסערטייזמענט — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דאַסקאָונט אין אונזער סטודיאָ, ביז דעם ערשטן יולי, 1931.

היט'ס דראַג סטאָר
קאָר. דזשאַספּער עוועניו און 97טע סט.
טעלעפאָן 21 678
19 יאָר דערפאַלגרייכע דראַג ביזנעס צו אייער באַדינונג און אונזער ספּעציאַליטעט איז פּרעסקריפּשאָנס.
פרעגט אייער דאָקטאָר.
HEATH'S DRUG STORE
Cor. Jasper Ave. & 97th St.
Phone 1678 Edmonton, Alta.

איר סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קליינינג צו די
דאָלער קליינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

סופּלייס — פּיקסטשורס — לאַמפּן
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאָנטראַקטאָרס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

Mrs. JAMES JONES
האַלסייל און ריטייל
קוואַליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Edmonton Phone 22 531 Edmonton

עדמאָנטאָן — אויפמערקזאַם — עדמאָנטאָן

מר. י. באַלצאַן

איז דער קאָרעספּאָנדענט פאַר "דאָס אידישע וואָרט" אין אייער שטאָט און אומגענט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון די עדמאָנטאָער אָרגאַניזאַציעס צו איבערגעבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. י. באַלצאַן.

טעלעפאָנירט צו אים 24 209

פאַר סובסקריפּשאָן און אַנדערע געשעפטס אָנגעלעגנהייטן, וועגנדעט זיך צו אונזער באַפולמעכטיקטן פאַרטרעטער

מר. א. ווינאָגראַדסקי, 141 10—96טע סט. טעלעפאָן 27 336

עלטערן זיינען צופרידן ווען דאָס קינד שלאָפט גוט

אַט איז א מיטל צו לאַשטשען ווייַנענ־דיקע, אויפוועקנדע בייבים צו איינשלאָ־פערן שנעל און לייכט. עס איז דער מיטל וואָס דאָקטוירים אינדאָרסירן, און מיליאָ־נען מוטערס האָבן זיך איבערצייגט אז עס איז זיכער און ניט שעדלאַך. עטלאַכע באַ'טעמטע פלעטשערס קאַסטאָריאַ, שלעפערס איין דאָס סאַמע שרעקעריקע, אומרואיקע בייבי אַרער קינד אין עטלאַכע מינוט! און פאַר בויך־ווייטיק, פאַרשטאָ־פונג, פאַרקילונגען און א. וו., איז קיין מי־טעל ניט אַזוי גוט ווי קאַסטאָריאַ. די דער צייכן פון ריכטיקער קאַסטאָריאַ. היט זיך פון נאַכגעמאַכטע און זייט באַשיצט.

— אז איך וויל מער פון אים ניט רע־דען אפילו . . . —

מרס. שטיינבעק האָט געקוקט אויף דער טאַכטער מיט טרויער און מיטגעפיל. זי האָט באַדויערט צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ און זי האָט נעגומען ריידן ווייַ־כער:

— איך ווייס טאַכטער . . . איך ווייס. דו ביזסט באַליידיקט . . .

וואָרום מרס. שטיינבעק האָט זיי

וואוסט ווענן דעם אז מר. וואָלף האָט איר נאָר געזעען שפּאַצירן מיט בענדזשאַ־מינען, און דאָס האָט אים אַזוי שטאַרק אויפגעבראַכט, אז ער האָט זיך געוואָרפן אויף זיי שלאָגן. סילוויאַ האָט איר בלויז דערציילט אז זי איז מיט בענדזשאַמינ־ען אַרויפגעגאַנגען אין דעם ציטער אי־בערן גאַראַדזש, כדי ער זאָל דאָרט נע־מען זיינע ספּאָרט זאַכן וואָס האָבן זיך דאָרט געפינען. און דאָ איז אונטערגע־קומען דער אַלטער מר. וואָלף, וועלכער האָט אין דער פרי געזאָגט אז ער פאָרט נאָכ שיקאַגאָ. אָבער אין דער אמת איז דאָס געווען א ליגן, ער האָט איר נאָר געוואָלט אויספרובירן, האָט ער פון ער־געץ געלאָקערט אויף איר, און אז ער האָט געזעען פייער אין ציטער איבערן גאַ־ראַדזש, איז ער אַרויס פון זיין באַהעל־טעניש, האָט פאַרמאַכט די טיר אונטער זיי און עס אונטערגעצינדן . . . און ווען בענדזשאַמין האָ טאַוויפגעבראַכן די טיר האָט ער זיך געוואָרפן שלאָגן.

זי האָט דעריבער פּרובירט באַרואיקן סילוויאַן:

— מילאַ, ביזסטו באַליידיקט . . . . איך פאַרשטיי דיך גאַנץ גוט. אָבער ווי וועט זיין טאַכטער, אז ער וועט קומען אהער און ער וועט דיר איבערבעטן ?

— וואָס ?

— נו, יאָ ער וועט קומען אהער —

— וועל איך אים ניט שוועל ניט ניט לאָזן איבערטרעטן ! איך וויל זיין פּרצוף ניט אָנקוקן ! ער זאָל זיך גאָר־ניט דערוועגן זיך צו ווייַן פאַר מיינע אויגן !

און סילוויאַ האָט מיט אַמאָל באַקער־מען א ווייַנענדיק פּנים און זי האָט אויס־געשטרעקט די הענט מיט געבעט :

— וואָס ווילסטו פון מיר מאַמע ?

וואָס פאַניגסטו מיך ? איך האָב אים פיינט . . . איך קאָן פון אים ניט רעדן... עס עקלט מיך ! לאָז מיך צורו !

און טרערן האָבן זיך באַוויזן אין אי־רע אויגן .

די מוטער האָט שוין מער ניט גערעדט. זי האָט שוין איר צורו געלאָזט. אָבער ביי זיך האָט זי געטראַכט אָן סילוויאַס וויזן איבערצוגיין צו מר. וואָלף און זיך מיט אים דורכרעדן. זי האָט גערעכנט, אז איצט האָט שוין מר. וואָלף שטאַרק חרטה אויף דעם וואָס ער האָט אָפּגעטאָן. און אז מיט אים וועט זי זיך ניכער קאָנען דורכ־רעדן, ער איז א געשטעלטער מענש מיט א געשטעלטן שכל אז ער פאַרשטייט דאָך געוויס אז ס'איז קיין תכלית ניט. מאָלע וואָס עס טרעפט זיך און אז א ווייַב שפּאַצירט אביסל מיט אַן אנדערן, און בפרט נאָך אז דער אנדערער איז אַן איינגענער זון, מעג ער זיין אפילו צע־קרינט מיט אים. אפשר איז דער אַלטער גערעכט : ס'קאָן טאַקע זיין אז סילוויאַ האָט ניט געראַדפט טאָן אזא זאַך — ווי גיין ביינאַכט שפּאַצירן מיט בענדזשאַ־מינען, זי האָט ניט געראַדפט אַרויפגיין מיט אים אין דעם צימער איבערן גאַ־ראַדזש, אָבער ס'איז דאָך פאַר־פאַלן, ס'איז דאָך שוין אָפּגעטאָן. דער אַלטער וועט עס פאַרשטיין, די ערשטע מינוט, אז ער האָט עס באַמערקט איז ער טאַקע געוואָרן שטאַרק אויפגערעגט און ער האָט זיך אַליין ניט געקאָנט באַהער־שען.

איצט אָבער האָט ער געוויס חרטה. וועט זי מיט אים רעדן. זאָל ער גאָר אַרי־בערקומען אהער, צו סילוויאַ'ן, ער וועט ריידן מיט איר, וועט זיך פאַרענטפערן, וועט זי אויך ווייַכער ווערן. און פאַרוואָס זאָל עס ניט טאָן ? נאָר וואָס דען ? — אפשר זאָל סילוויאַ גיין צו אים און אים איבערבעטן ?

אזוי האָט ביי זיך געטראַכט מרס. שטיינבעק און מיט דעם געראַנק איז זי אוועק צו מר. וואָלפ'ן. אָבער אויס־געלאָזט האָט זיך נאָר אנדערש. ווען זי איז אהין געקומען האָט זי גלייך דער־פילט אז אין הויז איז א שטילקייט און א ביטערער כעס. ביטערס האָט אויף איר געקוקט ווי אויף א פרעמדער. און קיי־די ? זי האָט זיך ניט גערעכנט פּלוצלונג דאָרט צו טרעפן קיידין. און קיידי האָט אויף איר געקוקט מיט אַזוי פיל שנאה, אז זי האָט געפילט ווי עפּעס פרירט דאָס בלוט אין אירע אָדערן. און מר. וואָלף ! ער איז דאָך געוואָרן ווילד, משוגע. ער האָט גענומען שרייען און אָנרופן סיל־וויאַ'ן מיט מיאוס'ע נעמען. ער האָט זיך געוואָרפן אויף איר מיט אויפגעהויבענע קולאַקעס און זי האָט נעמוזט אַנטלויפן פון הויז מיט שאַנדע און ווייטאָג.

גייענדיק צוריק אהיים האָט זיך די מרס. שטיינבעק ניט געקאָנט באַרואיקן. זי האָט זיך געפילט שטאַרק באַליידיקט און דערשלאָגן. איר פּנים האָט איר גע־פלאַמט פון בושה. און דאָס האַרץ האָט אין איר געוויינט פון חרפה. — תייסט עס : אַלעס איז געענדיקט. דער אַלטער איז משוגע געוואָרן . . . ער האָט זיך געוואָרפן אויף איר שלאָגן . . . סילוויי־אַן האָט ער געריפן אויסגעלאַכענע . . . ער האָט געזידלט איר טאַכטער איר אין די אויגן . . . און דאָס שנורעלע דרייט זיך שוין דאָרטן אַרום . . . מען האָט שוין צוריק שלום געמאַכט און ער

פרישׂ
ווי פריש קאָן זיין!
און גוט?
הערט . . .

וועט איר נאָר איין מאָל פאַרזוכן שאָרטבראָד אַזוי ווי די קריסטי בע־קערס מאַכן, וועט איר צוגעבן, אז איר האָט פריער קיינמאָל ניט געוואוסט ווי זייער געשמאַק און באמת פריש שאָרט־בראָד קאָן זיין. פאַרקויפט ביים פונט אָדער אין קינדערשע פּעקערזשעס.

Christie's
LORNA DOONE
A BONNIE RICH
SHORTBREAD

א העכסט שאַנענדיק ראַסאָן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

מן א. ר.

זינדיק בלוט

(ווייטערעס קומט)

— מר. וואָלף איז נישט מער מיין מאַן ! איך קאָן נישט און וויל נישט הערן פון אים.

—דער נישט קיין נאַרישקייטן !

— עס איז שוין גאָרניט קיין נאַריש־קייטן ! מאַמע ! איך וועל מער ניט צו־ריקגיין אהין און דו האָסט וועגן דעם גאָרניט וואָס צו ריידן. איך וויל ניט, איך וועל ניט, און נעגנג !

— אָבער פאַר וואָס ? גלאַט דו ווילסט ניט ! דו מוזט דאָך וויסן פאַר וואָס ?

— וויל איך האָב אים פיינט ! ווייל עס עקלט מיך פון אים ! ווייל ער איז אַלט ! ווייל איך וויל ניט !

— אָבער וואָס עפּעס פּלוצלונג ? וואָס דערסטו טאַכטער ? וואָס פאַלט דיר פּלוצלונג איין ?

— לאָז מיך צורו מאַמע ! דער ניט מער פון דעם !

און סילוויאַ איז אויפגעשפּרונגען גרייט אַצוטרעטן און לאָזן דער מוטער אַליין, זי איז געשטאַנען א ווייַלע, זי האָט זיך עטוואָס באַראואיקט און זי האָט זיך צו־ריק געזעגט :

— וויל איך האָב אים פיינט ! ווייל ער איז אַלט ! ווייל איך וויל ניט !

— אָבער וואָס עפּעס פּלוצלונג ? וואָס דערסטו טאַכטער ? וואָס פאַלט דיר פּלוצלונג איין ?

— לאָז מיך צורו מאַמע ! דער ניט מער פון דעם !

און סילוויאַ איז אויפגעשפּרונגען גרייט אַצוטרעטן און לאָזן דער מוטער אַליין, זי איז געשטאַנען א ווייַלע, זי האָט זיך עטוואָס באַראואיקט און זי האָט זיך צו־ריק געזעגט :

עס איז דאָ א ליכטיקע זייט צו דער געשיכטע . . .

און צוויי ליכטיקע זייטן צו דיזער פאַן — ווייל עס איז א פאַן געריינינקט מיט באַן אמי. וואָס מיינט א ריינע פאַן, אַן אָפּגעפּוצטע פאַן און א ניט געסקרעטשטע פאַן.

באַן אמי מאַכט זאַכן ריין אין א מינוט — ניט אָפּ־קראַצנדיק און ניט שעדנדיק וואָס עס ריינינקט (געריינקט, סקרעטשעס מאַכן דאָס ריינינקן שווערער דאָס געקסטע מאָל). און באַן אמי וועט ניט מאַכן אייערע הענט רויט אָדער פאַרגרעבט. (איר ווייסט ווי וויכטיק שיינע הענט זיינען היינט).

נוצט וועלכע פאַרמע איר ווילט — די ווייכע, שניי־ווייסע פּאַוודער אין איר באַקוועמער שאַכטל וואָס זיפּט זיך פון אויבן, אָדער דעם באַקוועמען, קאָמפּאַקטן קעיק. ביידע פאָרמעס זיינען געמאַכט פון די זעלבע, סקרעטש־לאָזע מאַטעריאַל — ביידע זיינען אַבסאָלוט גערוכלאָז.

פאַרקויפט אין גראָסערי סטאָרס איבעראַל.

Bon Ami

POWDER & CAKE

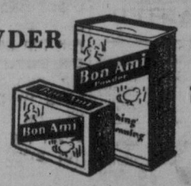

געמאַכט אין קאַנאַדע

ברודער מאָרד

געכסט אינטערעסאנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

— איז דיין פאָטער שוין לאַנג בלינד?

זייט איינציקע יאָרן איז ער קראַנק גע־וואָרן אויף די אויגן און איז ענדלאַך בלינד געוואָרן.

— איז דיין מוטער געשטאָרבן אין דייטשלאַנד?

— ניין, מיין מוטער איז געשטאָרבן אין א לאַנד וואו עס איז זייער הייס און זוואו עס געפינען זיך א סך שלאַנגען.

— ווי אַזוי הייסט דאָס דאַזיקע לאַנד?

— איך ווייס ניט.

— האָסט קיינמאָל ניט געפרעגט דיין פאָטער ווי אַזוי הייסט דאָס דאַזיקע לאַנד?

— איך האָב אים געפרעגט און ער האָט מיר געענטפערט, אז איך דאַרף עס ניט וויסן, און איך ווייל אים מער ניט פרעגן.

— האָסט נאָך ברידער? שוועסטער?

— איך האָב געהאַט נאָך א שוועסטער, זי איז אויך געשטאָרבן.

דאָס יונגע מיידל האָט פאַרדרעקט איר געזיכט מיט די הענט. זי האָט געוויינט.

— וואָס איז דיר ליבע ראַזע? — האָט מיס מערי געפרעגט מיט מיטלייד.

— אָך, מיס מערי, ווען איר וואָלט גע־קאָנט מיין שוועסטער! זי איז געווען אַזוי שיין, אַז די ברוינע מענער, וועלכע וואוינען אין יענעם לאַנד פלעגן זי רופן די לאָטאָס בלום.

— דער לאָטאָס איז איינע פון די שענ־סטע און גרעסטע בלומען. ער וואַקסט אויף דער פרייער לופט נאָר אין אינדזיגן אָדער עגיפּטן.

— איצט ווייס איך וואָס פאַר א לאַנד דו האָסט געוואוינט — האָט מיס מערי אויסגערופן.

— פון וואַנען ווייסט איר עס?

— דו האָסט מיר געגעבן באַשריבן דאָס דאַזיקע לאַנד, אַז איך ווייס ווי עס הייסט. דאָרט געפינען זיך פיל שלאַנגען, עס איז דאָרט זייער הייס, די מענער וועלכע וואוי־נען דאָרט, זיינען ברוין, און די לאָטאָס בלום וואַקסט דאָרט, דאָס דאַזיקע לאַנד קאָן נאָר זיין . . .

—רעדט ניט ווייטער, — האָט ראַזע גע־בעטן, גאַנץ מיר נאָר ווי עס הייסט, מיין פאָטער וויל עס ניט לײדן, ווארשיינלאַך דאַרף איך ניט וויסן.

מיס מערי האָט זיך פאַרשעמט. זי האָט געזען פאַר זיך א קינד וועלכעס ליבט זיין פאָטער, אכטעס אים און שעצט אים. זי האָט עס ניט געקאָנט. זי איז ניט געווען אין אזא לאַנד צו אכטן איר פאָטער.

— פון וואָס איז געשטאָרבן דיין שוועס־טער.

— איך ווייס עס ניט. איך ווייס נאָר, אַז מיין פאָטער האָט אַזוי לאַנג געוויינט ביז ער איז איינגעשלאָפן בלינד געוואָרן. איך בעט אייך מיס מערי, ווען איר וועט אַמאָל רייזן מיט מיין פאָטער, זאָלט איר אים ניט דערמאָנען מיין שוועסטער. דאָס מאַכט אים זייער טרויעריק.

מערי האָט איצט געוואוסט גענוג. עס איז געווען דייטלאַך, אַז דער בלינדער שטערנפעלד האָט אַמאָל אַנדערש געלעבט. וואָס ער האָט געטאָן אין אינדזיגן, האָט זי ניט געוואוסט, ראַזע אַליין וואָלט עס ניט געקאָנט דערקלערן, ווייל זי האָט אויך גע־וואוסט זייער ווייניק וואָס איר פאָטער איז אַמאָל געווען און ווי אַזוי ער איז געקומען אין יענעם לאַנד, וואו עס איז הייס און עס זיינען דאָ פיל שלאַנגען. זי האָט זיך פעסט אַנטשלאָסן ניט אָפּצולאָזן דעם בלינדן, ביז ער וועט ניט נאָכגעבן און וועט ניט אָנגע־מען איר פאַרשלאָג.

פלוצלונג האָט ראַזע אויסגערופן:

— מיין גאָט, איך האָב זיך פאַרגעסן מיט אייך אין מיין פאָטער זיצט דאָרט אייגער אַליין און וואַרט אויף מיר.

זי האָט זיך אָנגעהויבן אַליין:

— א גוטע נאַכט, מיס מערי, איך מוז לויפן צו מיין פאָטער.

— בלייבט נאָך א ווײַלע, ראַזע, — האָט מיס מערי געבעטן. איך ווייל נאָך מיט אייך עפּעס ריידן.

— איך קאָן ניט, גוטע, ליבע מערי, איך מוז גיין צו מיין פאָטער.

אין דער דאָזיקער מינוט האָט מען אָנ־געקלאַפּט אין דער טיר. מערי האָט גע־עפנט און באַבאַ יאַגאַ איז איינגעגאַנגען מיט א פרעמדן מאַן, מיס מערי איז אויס־געשפּרונגען. זי האָט געציטערט פאַר צאָרן און פאַרדרוס.

— אַרויס פון דאַנען, — האָט זי גע־שריען — אַרויס מיט דעם דאַזיקן מאַן.

— בייזערט אייך ניט ליבע מיס מאַ־קאַרטי, — האָט באַבאַ יאַגאַ געענטפערט מיט איר מענער שטימע, — דער דאַזיקער מאַן דאַרף מיט אייך עפּעס ריידן.

די ראַזע פון שיקאַגאָ האָט געוואָלט אַרויסלויפן פון צימער, אָבער באַבאַ יאַגאַ האָט געכאַפּט ראַזען ביי דער האַנט און געזאָגט:

— וואַרט, לויף ניט, דיין פאָטער האָט געשיקט דעם דאַזיקן מאַן, — האָט די באַ־באַ יאַגאַ געזאָגט צו ראַזען פון שיקאַגאָ.

ערשט איצט האָט מערי זיך דערמאָנט, אַז זי האָט געזען דעם מאַן ביי באַנפילדן אין קאַנטאָר.

ווענדלאַנד האָט זיך פאַרגייגט פאַר די דאַמען און האָט געזאָגט גאַנץ העפלאַך:

— איך האָב נאָר וואָס גערעדט מיט דער שטערנפעלד און ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער נעמט אָן מיס מערי מאַקאַרטיס פאַרשלאָג.

מיס מערי האָט עס ניט פאַרשטאַנען. ביז אַהער האָט דער בלינדער ניט געוואָלט וויסן פון לעבן ביי יענעם און פלוצלונג האָט ער זיך געענדערט, און האָט אָנגע־נומען דאָס, וואָס ער האָט ערשט ניט לאַנג אויף קיין פאַל ניט געוואָלט אָנגענומען.

— זייט איר דער שטערנפעלדס א פריינט אָדער א פאַרוואַנדטער? — האָט זי געפרעגט.

— איך זע אים היינט אַוונט צום ערשטן מאָל אין מיין לעבן.

— און ער האָט אייך שוין דערציילט און געזאָגט, אַז . . .

— גלויבט מיר, מיס מערי, אַז איך זאָג דעם אמת, איך קאָן אייך איצט מער ניט דערציילן, פיליייכט וועל איך עס טאָן אַן אַנדערש מאָל.

מערי האָט ענדלאַך אויסגעפירט. זי האָט געשיקט ווענדאַלנדן צו רופן דעם אַלטן שטערנפעלד אים בעטן, אַז ער זאָל שוין היינט ביי נאַכט, זיך איבערציען צו איר אין ווילגע. דער אַלטער כאַן האָט אויף אַלעס איינגעוויליקט ער איז געווען טרויי־עריק, נידערגעשלאָגן און האָט געלאָזט טאָן מיט זיך אַלעס. וואָס מען האָט פון אים פאַרלאַנגט.

אין א פערטל שטונדע זיינען פיר צופרי־דענע מענשן אַרויסגעגאַנגען פון באַבאַ יאַ־גאַס שענק. דאָס זיינען געווען מיס מערי מאַקאַרטי, ראַזע פון שיקאַגאָ, ווענדלאַנד און די ווירטן פון דעם שענק. דעם אַלטן שטערנפעלד רעכענען מיר ניט, ווייל זיין געזיכט האָט ניט געזאָגט, אַז ער איז צו־פריען.

מיס מערי האָט צוגערופן איר קאַרעטע, וועלכע איז געשטאַנען ניט ווייט פונם שענק. און איז באַלד אַוועקגעפאָרן מיט אירע עגסט.

ווענדלאַנד איז אַוועקגעגאַנגען פאַר־טראַכט. דער צופאַל האָט אים צוזאַמענגע־פירט מיט א מענשן וועלכער וואָלט גע־קאָנט דערציילן, וואָס פאַרעט שטעוויק האָט געטאָן אין אינדזיגן און וואָס פאַר א פאַרברעכן ער איז באַנאַנגען, ער וויל אָבער דערפון ניט ריידן.

— ווענדלאַנד האָט גוט פאַרשטאַנען, אַז דאָס מוז זיין דער זעלבער באַראַן שטערנ־פעלד, מיט וועמעס נאָמען גראַף אַלפּרעד האָט זיך באַנוצט אום צו באַשווינדלען דעם אינדזיער. ווי אַזוי אָבער? וואָס פאַר א שרעקלאַכע ראָל האָט גראַף אַלפּרעד דאָ געשפּילט. ווי קומט עס וואָס דער דייטשער באַראַן שטערנפעלד זאָל זיין אַזוי געפאָלן, אַז ער מוז פאַרדינען זיין ברויט דורך זינ־נען אין א שמוציקן שענק? — — — —

באַמערקונג

איך, אייער אַלטער באַקאַנטער חיים אַליעזר וואַלדמאַן, פון 420 מענגנס, מאַך באַקאַנט צו אַלע ווינ־פּעגער אידן, אַז באַקאַנטע, אַז איך עפן א יוראַפּיי־אישן מאַרגענס חדר, וואו עס וועט געלערנט ווערן די אַלע לומדים וואָס ווערט געלערנט אין אַלע ווינ־פּעגער אַגשטאַלטן. א אידישע דערציאונג פון וואָס מען וועט זיין זייער צופריד. מיין אדרעס איז 420 מענגנס עוועניו. אויך ווער עס פאַרלאַנגט אויסשטעלן א שיינעם בר־מצוה זאָל זיך ווענדן צו מיר. אויך א קינ־דער־גאַרטן פון 10 ביז 12 פרי און פון 2 ביז 4 פאַרנאַכט.

דער געוועלטשאַפטן קאַמפּיין אין מערב קאַנאַדע

חבר באַראַצ'ס באַזוך אין סאַסקאַטון איז געווען א גרויסער דערפאָלג פינאַנצי־ל און מאָראַליש.

סאַסקאַטון האָט זיך אירע איינגאַרטי־קע וועגן ווי אַזוי צו עקספּלואַטירן אונ־זערע אַרץ־ישראל שלוחים און חבר באַ־ראַץ האָט זייער הנאה געהאַט פון אַזאַ מין עקספּלוטאַציע. ער איז בלויז געקו־מען אויף איין טאָג אָבער א מינוט רו האָט מען אים נישט געגעבן. זונטאָג 10 אַוינער אינדערפרי האָט חבר באַראַץ אַדרעסירט די תלמוד תורה קינדער אין דעם גרויסן תלמוד תורה זאָל. דעם גרוס פון די אַרץ־ישראל קינדער וואָס חבר באַראַץ האָט די קינדער פון סאַסקאַטון איבערגעגעבן האָט זיי אַלעמען פשוט פאַרכאַפּט מיט אַזאַ נייגעריקייט — און די קינדער האָבן זיך צוגעהערט ווי אַרץ־ישראל קליינוואַרז לעבן און שפּילט און פּראַוועגן פאַרשיידענע צערעמאָניעס ווי צום ביישפּיל חנוכה, האָבן מער ווי צען טויזנט קינדער מאַרשירט אין תל־אַביב צו דער "מנורה". ער האָט זיי דערקלערט ווי קינדער העלפן די גרויסע מיט ליבע און איבערגעבנהייט; ווי עס הערשט א האַרמאָניע צווישן יונג און אַלט.

די סאַסקאַטונער קינדער האָבן אָבער געשיקט די בעסטע גרוסן און ברכות צו זייערע קליינע ברידערלאַך און שוועס־טערלאַך קיין אַרץ־ישראל.

זונטאָג, 11.30 אינדערפרי, אין דער אָנוועזנהייט פון חבר באַראַצ'ן האָבן זיך א פּריוואַטער הויז צוזאַמענגעקומען אין א אינטימע צוזאַמענזיצונג אין. אַן אפּיל — בלויז מיט עטלאַכע קורצע באַמערקונגען פון חבר באַראַצ'ן האָט מען געשאָפן א התחלה צו אונזער קאַמפּיין אַרום צוויי הונדערט אונזער פאַרשיידענע צערעמאָניעס ווי צום ביישפּיל חנוכה, האָבן מער ווי צען טויזנט קינדער מאַרשירט אין תל־אַביב צו דער "מנורה". ער האָט זיי דערקלערט ווי קינדער העלפן די גרויסע מיט ליבע און איבערגעבנהייט; ווי עס הערשט א האַרמאָניע צווישן יונג און אַלט.

מען האָט זיך ווידער פאַראַמלט אין זעלבן מיטינגס לאָקאַל און אונזער אַלטער באַקאַנטער, טאָם טאַלדינג, איז געווען פאָרזיצער.

זעלבסטפאַרשטענדלאַך, אַז דער גראָבער גאַסליב איז ווידער געזעסן אויפן דאַך אין האָט געזעגן און געהערט אַלעס, וואָס איז פאַרגעקומען אויפ'ן מיטינג.

— מיינע פריינט! — האָט טאָם טאַל־דינג געזאָגט, איר האָט אייך באַקלאָגט אויף אַמעריקע, אַז די מענשן זיינען זייער פאַרויכטיק אין באַנוצן צופיל עלעקטריצי־טעט. יען יעדער הויז געפינען זיך עלעק־טרישע גלעקער און צו יעדן קאָסט קאָסטן איז צוגעבונדן אַן עלעקטרישער אַלאַרם, א מאַשין, וועלכע הייבט אָן צו קלינגען און צו לאַרמען, ווען מען רירט זיך נאָר צו צו דער טיר. דאָס איז אַלעס גאַנץ ריכטיק.

(ווייטערעס — קומט)

באַבאַ יאַגאַ האָט באַגלייט אירע געסט ביז איבער דער נאַס און האָט אויסגעוואָרט ביז מיס מערי איז מיט זיי אַוועקגעפאָרן. זי איז געווען צופרידן, וואָס די ראַזע פון שיקאַגאָ דאַרף מער ניט אַרומגיין צווישן די שענקען.

זי איז געשטאַנען איינציקע מינוט און האָט נאָכגעקוקט די קאַרעטע, ווען זי האָט זיך אומגעקוקט האָט זי דערזען פאַר זיך דעם גראַבן גאַליב.

— וואָס איז דאָס? ווי קומסטו אַהער?

— האָט זי אויסגערופן, דו האָסט שפּיאָ־נירט?

— יאָ, טאָבסי, איך האָב שפּיאָנירט! איך האָב געוואָלט זעען מיט וועמען דו רעדסט, ווייל איך האָב מיט דיר צו ריידן.

— דו מיט מיר? וואָס ווילסטו פון מיר? מיר זיינען צעקרינט.

— עס איז געווען א צייט, ווען מיר זיינען געווען גאַנץ גוטע פריינט און איך דענק, אַז מיר קאָנען ווידער ווערן גוטע פריינט.

— וואָס מיינסטו דערמיט?

— מיר קאָנען הייראַטן און צוזאַמען לעבן. מיר פאָסן פאַר'ן אַנדערן.

— איך קאָן אָבער ניט פירן קיין צוויי שענקען.

— דו וועסט עס אויך ניט דאַרפן. איך וועל באַלד ווערן רייך.

— ווער פריער רייך, דאַן וועלן מיר ריידן.

— דו גלויבסט מיר ניט? דו קאָנסט זיך ניט פאַרשטעלן, ווי אַזוי איך קאָן מיט־אַמאָל רייך ווערן? נו, דאַן וועל איך דיר זאָגן, אַז א פרעמדער האָט מיר פאַרגעשלאָ־גען א געשעפט, ביי וועלכן איך קאָן פאַר־דינען פופציק טויזנט דאָלאַר.

— האָב פריער דאָס געלט, דאַן וועלן מיר ריידן, — האָט באַבאַ יאַגאַ אָפּגעשניי־טען קורץ.

די לעקציע איבער עלעקטריציטעט דעם אַנדערן טאָג, אַרום אַכט אַוונט, האָבן ווידער אָנגענהויבן צו קומען געסט אין שענק פונם גראָבן גאַליב. יעדערער איז צוגעקומען צום ווירט, האָט אים גע־זאָגט א פּאָר ווערטער אויפ'ן אויער און האָט אים דערלאַנגט א בילעט אָדער א קאָנט־מאַרקע מיט די בוכסטאַבן ה. פ. ד. נ.

מען האָט זיך ווידער פאַראַמלט אין זעלבן מיטינגס לאָקאַל און אונזער אַלטער באַקאַנטער, טאָם טאַלדינג, איז געווען פאָרזיצער.

זעלבסטפאַרשטענדלאַך, אַז דער גראָבער גאַסליב איז ווידער געזעסן אויפן דאַך אין האָט געזעגן און געהערט אַלעס, וואָס איז פאַרגעקומען אויפ'ן מיטינג.

— מיינע פריינט! — האָט טאָם טאַל־דינג געזאָגט, איר האָט אייך באַקלאָגט אויף אַמעריקע, אַז די מענשן זיינען זייער פאַרויכטיק אין באַנוצן צופיל עלעקטריצי־טעט. יען יעדער הויז געפינען זיך עלעק־טרישע גלעקער און צו יעדן קאָסט קאָסטן איז צוגעבונדן אַן עלעקטרישער אַלאַרם, א מאַשין, וועלכע הייבט אָן צו קלינגען און צו לאַרמען, ווען מען רירט זיך נאָר צו צו דער טיר. דאָס איז אַלעס גאַנץ ריכטיק.

(ווייטערעס — קומט)

"לעבעדיקע סחורה" אין קווינס טעאַטער

עס איז אמת, דער נאָמען "לעבעדיקע סחורה" קלינגט פרעמד צו דער ברייטער מאַסע, אָבער איך האָב געשטעלט "לעבע־דיקע סחורה" צוליב 2 אורזאַכן: ערשטנס, איז די פּיעסע אַ אמת בילד פון לעבן. איך גלויב, אַז עס איז ניטאָ איין איד אין ווי־ניפּעג, וועלכער האָט ניט געלעזן מיט 18 מאָנאַטן צוריק אין די אידישע צייטונגען פון דעם גרויסן וויינס־שקלאַפּן האַנדל. מר. ליליען האָט אויף דער דאָזיקער טעמע אַנ־געשריבן זיין סענסאַציאָנעלע ביילד, אַזוי אמת'דיק און טריי, אַז איך גלויב, ווער עס וועט זיין היינט אַוונט אין קווינס טע־אַטער וועט זיך דערמאָנען אַן דעם סקאַנ־דאַל וואָס האָט געבראַכט